

Bodo Weber*

Odnos medija u Federaciji BiH prema pravosuđu: slučaj krize vlasti u (Federaciji) BiH 2012-2013.

Sadržaj

1. Uvod

1.1. Pregled

1.2. Relevantnost istraživanja – o odnosu pravosuđa i medija

1.3. Pristup temi

2. Politički okvir

3. Studija slučajeva

3.1. Opšti odnos medija prema političkoj krizi

3.2. Slučaj I: Pozivanje na vitalni interes (Vijeće ministara BiH, Tuzlanski kanton)

3.3. Slučaj II: Smjena predsjedavajućeg Predstavničkog doma Parlamenta Federacije BiH

3.4. Slučaj III: „Ostavka“ dopredsjedavajućeg Vlade Federacije Desnice Radivojevića

3.5. Slučaj IV: Pokretanje smjene predsjednika i potpredsjednika Federacije BiH

3.6. Slučaj V: Blokada imenovanja sudaca Ustavnog suda Federacije BiH

3.7. Slučaj VI: Prijedlog SDP-SNSD o promjeni režima imenovanja tužioca u Bosni i

Hercegovini

4. Zaključak

1. Uvod

1.1. Pregled

U centru ove analize stoji odnos medija u Federaciji BiH prema pravosuđu, odnosno, izvještavanje medija u Federaciji BiH o pravosuđu BiH i o pravnom poretku u širem smislu. Prikazati će se problematične konstelacije nakon izbora 2010. To je razdoblje u kojem je trajala stalna politička borba između stranaka sa sjedištem u Federaciji BiH oko formiranja vlasti na svim nivoima (državnom, entitetskom, kantonalnom). Ona se vremenom pomjerala sa političkog na pravni teren. U tom razvoju se odnos političkih stranaka prema pravnim institucijama sve više politizirao. Konflikt je dostigao svoj vrhunac sa krizom tzv. koalicije šestorke na državnom

---

* Autor je magistar političkih nauka i istočnoevropske istorije. Živi u Berlinu i radi kao slobodni politički analitičar te kao viši saradnik Vijeća za politiku demokratizacije (DPC).

nivou u proljeće 2012. i raspadom koalicije tzv. platforme u Federaciji BiH. On je pratio pokušaj ranijeg koalicionog partnera, Socijaldemokratske partije BiH (SDP) da sa svih nivoa vlasti izbaci Stranku demokratske akcije (SDA). U pokušaju promjene vlasti, odnosno, instaliranja novih vladajućih koalicija, na jednoj, i pokušaju sprečavanja izbacivanja sa vlasti na drugoj strani, svi akteri su uveliko (zlo)upotrebljavali i koristili suprotstavljene interpretacije pravnih instrumenata – od poslovnika vlada i parlamenata, preko korištenja *veta* putem pozivanja na ugrožavanje vitalnih nacionalnih interesa (VNI) do obraćanja ustavnim sudovima BiH i Federacije BiH. Tako je jedan službenik Vlade Federacije u jeku krize rezignirano konstatovao da „su mi u mom radu u ovom trenutku glavni alati – Ustav Federacije BiH te Poslovnik vlade.“¹

U nastavku² ću analizirati u kojoj mjeri mediji u Federaciji BiH, konkretno štampani mediji, u izvještavanju o pravnim aspektima političke krize prate trend političkih stranaka u pogledu snažnog politiziranja sopstvenog odnosa prema pravosuđu, odnosno, pravnom poretku u širem smislu. Pri tome se u analizi polazi od hipoteze da medijsko izvještavanje o pravnim aspektima konflikta između stranaka u Federaciji BiH uveliko oslikava same političke konflikte kao i politizirani pogled na rad pravnih institucija. Time bi se na izravan način dokazao visoki stepen podijeljenosti medija po stranačkim linijama odnosno postojanje sprege između medija i političkih stranaka.

1.2. Relevantnost istraživanja – o odnosu pravosuđa i medija

Prema tome, u nastavku će se propitati rad medija. No, analiza nastoji doprinijeti istraživanju položaja i stanja pravosuđa u današnjoj Bosni i Hercegovini. Odnos medija prema radu pravosuđa je od presudnog značaja za pravilno funkcionisanje pravosudnog sistema i za vladavinu prava u jednom demokratskom društvu. O ovoj činjenici se naglašeno upozoravalo u raznim međunarodnim dokumentima. Tako se primjerice u *Deklaraciji iz Bordoaa* koju su 2009. usvojili Evropsko vijeće sudija i Evropsko vijeće tužioca konstatira da „mediji igraju presudnu ulogu u demokratskom društvu (...) posebno u odnosu prema pravosudnom sistemu.“³ Dokument identificira tri glavne funkcije medija u interakciji sa pravosuđem: doprinos povjerenju javnosti u pravosudni sistem, educiranje javnosti o radu i funkcioniranju pravosuđa i kritičko praćenje rada pravosuđa. Deklaracija u isto vrijeme podcrtava da se mediji, kako bi uspješno mogli ispuniti ove funkcije, moraju pridržavati osnovnih principa vladavine prava kao što su pretpostavka nevinosti, pravo na korektno suđenje i pravo na privatnost.

Drugi važan dokument, *Madridski principi o odnosu između medija i nezavisnosti pravosuđa*, koje je usvojila Međunarodna komisija pravnik⁴, definiše obavezu medija da poštuju

¹ Intervju sa autorom, Sarajevo, februar 2013.

² Ova analiza, mada predstavlja zasebnu cijelinu, nastala je u okviru rada *Fondacija Centar za javno pravo*, Sarajevo, o temi odnosa medija u BiH prema pravosuđu. Dosadašnje radove o temi CJP je objavio 2012. u zborniku E. Šarčević (ur), *Pravosuđe u medijima*, Sarajevo 2012. Ova studija na svoj način predstavlja dopunu empirijskog dijela ove publikacije u pogledu odnosa medija u RS-u prema pravosuđu BiH.

³ *Bordeaux declaration, Judges and prosecutors in a democratic society*, <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1560897&Site=CM> (očitanje 10. 2013).

⁴ *The Madrid principles on the relationship between the media and judicial independence* usvojen je 1994, <http://www.unhcr.ch/Huridocda/Huridoca.nsf/0/ba4aa28729b3df7180256775004ec1c4?Opendocument>. Međunarodna komisija pravnik predstavlja konsultativnu organizaciju pri Komisiji za ljudska prava Ujedinjenih nacija u Ženevi (očitanje 10. 2013).

nezavisnost pravosuđa kao dodatni osnovni princip njihovog pravilnog odnosa prema pravosudnom sistemu. Ovaj dokument slobodu medija definira kao najvažniji princip odnosa medija i nezavisnosti pravosuđa. To uključuje slobodu izvještavanja te komentarisanje rada pravosudnih organa. On nalaže da se samo na bazi zakonskih regulativa smije ograničiti sloboda medijskog izvještavanja.

U svojoj analizi interakcije pravosuđa i medija u Bosni i Hercegovini *Božidarka Dodik* upozorava kako ovaj odnos očigledno ne odgovara idealu skiciranom u spomenutim dokumentima. Ona konstatira da se bosanskohercegovački mediji, u uslovima nepostojanja volje za specijalizaciju novinara, u izvještavanju o pravosuđu, često ne drže osnovnih principa novinarske etike. *Dodik*, također, ne amnestira bosanskohercegovačko pravosuđe od odgovornosti za poremećenost odnosa. Zaključak zvuči rezignirajuće: „niti je taj odnos baziran na međusobnom uvažavanju i objektivnoj kritici, niti takav odnos može doprinijeti izgradnji povjerenja javnosti, kako u pravosuđe, tako i u medije. Upravo suprotno: nepotpuno, neobjektivno ili čak propagandistički i senzacionalistički informirana javnost, ne može formirati jasnu sliku o bilo čemu, pa ni o pravosudnom sistemu, o sudskim postupcima i o nosiocima pravosudnih funkcija.“⁵

1.3. Pristup temi

Metodološki se ovoj temi mora pristupiti izborom nekolicine *case studies* (studija slučajeva). Kao slučajevi su izabrani događaji koji su pratili krize vladajuće šestorke u Vijeću ministara BiH kao i krize koalicije platforme na nivou Federacije BiH. Oni pokazuju kako se politički konflikt pretvorio u pravni konflikt, odnosno, kako su pravosudni organi (ustavni sudovi) involvirani u političke konflikte sukobljenih političkih aktera. Politički konflikt se uspostavio u diskusiju o odnosu političkih elita prema pravosudnom sistemu. Vremenski okvir koje istraživanje obuhvata je period maja-juna 2012. do kraja marta 2013.

Za obradu građe korištena je kombinacija više empirijskih metoda. Kao opšti pristup korištene su metoda kvalitativne analize sadržaja⁶ i metoda analize medija koja se primjenjuje na analizu štampanih medija.⁷ Uz to, korištena je metoda koju je razvilo više autora za analizu medijskog izvještavanja o radu pravosuđa⁸. Tako je npr. za analizu medijskih članaka korišteno nekoliko opštih kategorija: vrsta teksta (vijest-izvještaj-intervju-komentar), izvor (sopstveni-agencijski), veličina i pozicija teksta, veličina naslova-podnaslova, spomenuti akteri (pravosuđe-sud-sudija itd.), predmet (ročište, presuda itd.), stil izvještavanja (neutralan-polemičan), ocjenjivanje rada pravosuđa (pozitivno-negativno).

Konačno, korišten je i uporedni metod: medijski članci su analizirani na osnovu upoređivanja pravnih argumenata koji su u njima sadržani sa pravnom argumentacijom političkih stranaka, odnosno argumentacijom njihovih predstavnika. Upoređivani su, zatim, pravni argumenti medija vezani za političke sporove oko poštivanja/nepoštivanja poslovnika, ustava itd. sa kasnijim presudama ustavnih sudova u izabranim slučajevima. Upoređivane su i presude sa medijskim

⁵ B. Dodik, Interakcija (ne)ovisnog pravosuđa i (ne)ovisnih medija u Bosni i Hercegovini, u: *Pravosuđe u medijima* (bilj. 2), ss. 109-118.

⁶ Ph. Mayring von Beltz, *Qualitative Inhaltsanalyse. Grundlagen und Techniken*, Weinheim 2010.

⁷ Th. Wägenbaur (ur), *Medienanalyse*, Baden Baden 2007, ss. 224 i dalje.

⁸ H.-J. Fricke, *Justiz und Medien*, Münster 1988, ss. 87-120.

prikazima tih presuda. Konačno, upoređivani su pravni argumenti sadržani u medijskim tekstovima prije i poslije konkretnih presuda (kao i sa pravnom argumentacijom stranaka prije i poslije presuda).

Kao empirijska građa korišteni su, na jednoj strani, medijski izvori (uglavnom dnevna štampa iz Federacije BiH). Analiza se najvećim dijelom koncentrisala na *Dnevni Avaz* i *Oslobođenje*, a u manjem obimu i nesistematski uključeno je i bosanskohercegovačko izdanje *Večernjeg lista*. Razlog za taj izbor je kao prvo, da samo ova dva dnevna medija raspolažu dostupnim digitalnim arhivom i, drugo, da se u isto vrijeme radi i o dnevnim listovima koji su (bili) najbliže glavnim akterima analiziranog političkog konflikta – SDA, SDP i Savez za Bolju Budućnost (SBB).

Kao građa za izjave političkih stranaka korištene su, na drugoj strani, web-stranice stranaka, arhivi stranačkih saopštenja i intervjui čelnih ljudi, a kao dodatni materijal i spomenute dnevne novine.⁹

2. Politički okvir

Eskaalacija političkog konflikta oko preformiranja vlasti u Bosni i Hercegovini u 2012. kao i njen sve veći prelazak na pravni teren ne može se razumjeti bez konteksta dugogodišnje, razvučene, političke i institucionalne krize države Bosne i Hercegovine.¹⁰ Njen izvor se javio sredinom prethodne decenije. Tada je međunarodna zajednica u Bosni i Hercegovini odlučila da pređe sa postratne politike izgradnje države (*state building*), uz pomoć poluprotektorata, na politiku tzv. *ownership*-a. To je donijelo prebacivanje političke odgovornosti na domaće političke elite kako bi u okviru EU-integracijskog procesa samostalno nastavile transformaciju disfunkcionalnog daytonskog ustavnog poretka u funkcionalnu državu.

Međutim, naglo napuštanje „stare“ politike je uvedeno umjesto oprezne tranzicije i praćeno je neuspjelim prelaskom internacionalnog vodstva sa Sjedinjenih Američkih Država na Evropsku uniju. Umjesto poželjnog efekta proizveden je politički vakuum koji se punio nerealiziranim nacionalističkim agendama. Uslijedio je njihov povratak. Nacionalističke agende su nalazile i nalaze glavno uporište u Banja Luci, u manjem bosanskohercegovačkom entitetu, Republici Srpskoj; personificirao ih je Milorad Dodik, raniji premijer i kasniji predsjednik Republike Srpske, ujedno predsjednik sve dominantnije, srpske stranke u Bosni i Hercegovini, Saveza nezavisnih socijaldemokrata (SNSD). Dodik je svoju politiku bazirao na tezi o Republici Srpskoj kao trajnijoj socijalno-državnoj kategoriji u odnosu na državu Bosnu i Hercegovinu, koju predstavlja kao upitnu i privremenu kategoriju. Njegova je teza da državu treba vratiti u neposredno postratno, labavo stanje sa samo tri državna ministarstva. Sve je popraćeno secesionističkim prijetnjama i raznim referendumima. Ovo je uzurpatorski atak na državu Bosnu i Hercegovinu, riječima i djelima, i on se fokusira i na pravosudni sistem, prije svih, na pravosudne institucije na državnom nivou.¹¹

⁹ Korištene su arhive na web-stranicama sljedećih partija: SBB, SDA, te HDZ. Nepostojanje arhiva na stranici SDP-a je nadoknađen novinskom građom.

¹⁰ O političkoj krizi v. *Are we there yet? International impatience vs. a long-term strategy for a viable Bosnia*, Sarajevo-Berlin 2010.

¹¹ O permanentnoj kampanji iz RS-a protiv Suda BiH te Ureda tužioca BiH v. V. Džihic, *Odnos medija Republike Srpske prema pravosuđu BiH*, u: Šarčević (bilj. 2), ss. 9-62. O protupravnom podriivanju ingerencija VSTV-a putem

„Politika Banja Luke“, je zajedno sa pasivnošću međunarodne zajednice, koja standardno reaguje sa pozivom strankama da se „dogovore između sebe“ vodila do sve većeg usložnjavanja izvršne (i zakonodavne) vlasti na državnom nivou. Istovremeno se politička kriza u Bosni i Hercegovini iz Republike Srpske sve više prebacivala i na Federaciju BiH. Do toga je došlo sa stupanjem najveće hrvatske stranke, Hrvatske demokratske zajednice BiH (HDZ BiH), u savez sa SNSD-om kao i sa izbornom pobjedom Željka Komšića 2006. godine za člana državnog Predsjedništva iz reda hrvatskog naroda – riječ je o prvom izboru kandidata iz multietničke stranke (SDP), koji je uslijedio pomoću bošnjačkih glasova. Ovim je prekršen neformalni postratni *modus vivendi*.

Poslije opštih izbora iz 2010. pitanje održavanja izvršne vlasti na državnom nivou i u Federaciji BiH je pretvoreno u pitanje o (ne)mogućnosti formiranja koalicija koje osiguravaju sigurnu parlamentarnu većinu. S formiranjem srpskih i hrvatskih etno-stranačkih blokova između dvije najveće stranke (SNSD i SDS, HDZ BiH i HDZ 1990) i istovremenim nastojanjem relativnog izbornog pobjednika, SDP-a, da u saradnji sa SDA sklopi političku koaliciju, došlo je do politički nejasnih pozicija na nivou Federacije BiH. Paralelni neuspjeh u pridobijanju oba HDZ-a doveo je do prvog političkog sukoba koji je prerastao u pravni sukob: SDP i SDA su početkom 2011. formirali vladajuću koaliciju „platforme“ sa dvije manje stranke – Hrvatskom strankom prava (HSP) i Narodnom strankom radom za boljitak (NSRzB). Dok su dva HDZ-a pokušavala spriječiti formiranje federalne vlade bez njihovog učešća (preko protivustavne blokade u postupku formiranja Doma naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine putem nekonstituisanja tri kantonalne skupštine, a time nedelegiranja članova u Dom naroda) koalicija platforme je 17. marta 2011. formirala Dom naroda u nepotpunom sastavu. Dom je izglasao novu vladu i predsjednika i potpredsjednike Federacije BiH. Visoki predstavnik je zbog toga po prvi put nakon više godina iskoristio svoja Bonska ovlašćenja i stavio je do odluke Ustavnog suda Federacije BiH van snage odluku Centralne izborne komisije BiH, koja je anulirala izbor vrha Federacije, i proglasio je sjednicu Doma naroda pravno nevažećom. Međutim HDZ, koji je osporavao ustavnost izbora predsjednika i Vlade Federacije povukao je svoju ustavnu tužbu, tako da su oba organa nastavila sa radom u punom mandatu, ali na nerazjašnjenjnoj ustavnopravnoj osnovi.¹²

Praktično je tek krajem 2011. prevaziđena nemogućnost da se između šest najvećih stranaka formiraju koalicije na državnom nivou, i to isključivo pod pravnim pritiskom – zbog pravne nemogućnosti da se izvrši budžet za 2012. godinu bez konstituisanja novog Vijeća ministara BiH nakon 31. decembra 2011. Međutim, koalicija tzv. šestorke (SDP, SDA, HDZ, HDZ 1990, SNSD i SDS) nije bila stabilna. Ona je trajala samo nekoliko mjeseci. Razlog je osnovna dilema stranaka sa političkom bazom u Federaciji BiH, kako da, pod pretpostavkom slabljenja države, uđu u koaliciju sa strankama iz RS-a, prevashodno sa SNSD-om.

U aprilu 2012. se SDA počela protiviti koalicijskom dogovoru o budžetu za 2012. godinu kao i dogovorima o fiskalnom okviru za naredne tri godine i o slabljenju države u korist entiteta. Glavni nosioci dogovora su bili SNSD i SDP. Sa glasanjem zastupnika SDA u Parlamentu BiH protiv predloženog budžeta krajem maja se raspala koalicija šestorke na državnom nivou, kao i

---

novog Zakona o sudovima RS v. B. Weber, *It's the EU's turn now*, <http://istinomjer.ba/its-the-eus-turn-now/> (očitanje 10. 2013).

¹² Report of the High Representative to the PIC Steering Board, *Violations/Challenges to the Constitutional and Legal Framework in BiH*. Neobjavljen dokument, Sarajevo 2013.

vladajuća koalicija između SDP-a i SDA u Federaciji BiH¹³. Uslijedila je najdramatičnija politička kriza u postratnoj Bosni i Hercegovini, borba između SDP-a i petorke, koja je nastojala zamijeniti SDA sa SBB-om u Vijeću ministara, odnosno borba između SDA i SDP-a, koja je pokušavala instalirati novu koaliciju sa SBB-om te oba HDZ-a u Federaciji BiH. Projekat zamjene koalicijskog partnera čiji predsjednik je diplomirani pravnik, zamišljen u okviru „novih koalicijskih većina“ kao brzopotezni politički igrokaz koji će se završiti „za par dana ili sedmica“ prerastao je u trajni sukob koji je dijelom vođen i pravnim sredstvima.

3. Studija slučajeva

3.1. Opšti odnos medija prema političkoj krizi

Prije prelaska na istraživanje pojedinačnih slučajeva vrijedi kratko prikazati opšti odnos izabranih novina prema političkom konfliktu i sukobljenim stranama u medijskom izvještavanju.

U radu *Dnevnog avaza* već od rane faze političke krize jasno je vidljivo identificiranje sa SBB-om, ali i sa novim koalicionim partnerom SDP-om, koji ranije nije uživao povoljan tretman u ovoj novini. Često se štampaju intervjui šefova obje stranke i drugih visokih funkcionera, redovno se prenose integralna stranačka saopštenja, u pravilu na prominentnim mjestima unutar novine. Na drugoj strani, upadljivo je manje prisustvo SDA na stranicama lista u formi izjava stranke ili njenih funkcionera, a vrlo rijetko se prenose intervjui sa stranačkim čelnicima. Uz takav selektivni tretman *Dnevni avaz* se i neposredno uključuje u međustranačku borbu na način koji poprima oblik medijske kampanje protiv SDA. Tako se u člancima za SDA često koriste isti pojmovi koje koriste i politički protivnici te stranke. U jednom tekstu objavljen kao „Analiza“ – rubrika koja sugerise istraživačko novinarstvo, ali u kojoj se miješaju novinsko izvještavanje, mišljenja i inkriminirajuće optužbe iz „dobro obaviještenih izvora“ – autor tvrdi da u SDA postoji „državna mafija (...) koja se krije iza tolerantnog Tihića“.¹⁴ Predsjednik SBB-a i tada još vlasnik *Dnevnog avaza* u istom broju koristi identične pojmove kad poručuje da će se nova koalicija „obračunati (...) sa bošnjačkom državnom mafijom“.¹⁵

Najave lidera nove koalicije, da će izbacivanje SDA iz vlasti na svim nivoima biti završeno za kratko vrijeme – što će se kasnije pokazati kao nerealna ocjena – prenošene su bez potrebne distance. Uz to *Dnevni avaz* je izjavama „uglednih bošnjačkih sociologa“ najavljivao da „SDA ne gubi samo vlast, ona ide s političke scene!“¹⁶. Sve u svemu, *Dnevni avaz* je pratio politički narativ svog vlasnika da će kao uspješni poduzetnik izvući zemlju iz katastrofalnog ekonomskog stanja do koje ju je dovela SDA. Tako u tekstu, opet u rubrici „Analiza“, autor tvrdi da SDA želi „vječno živjeti u uspostavljenom feudalizmu i vakumu balinluka, u kojem su oni begovi, a mi kmetovi (...) objektivno analizirajući, SDA ne zaslužuje više biti vlast (...) zato što nas je dovela, prema svim ekonomskim pokazateljima, na dno Evrope.“¹⁷

Konačno, i *Dnevni avaz* i politički predstavnici nove parlamentarne većine pozivali su SDA da dobrovoljno siđe sa vlasti – na način koji se približavao govoru mržnje. Tako je predsjednik

¹³ Oslobođenje, *Država dobila budžet bez glasova SDA*, 01. 07. 2012, s. 2.

¹⁴ *Dnevni Avaz*, *Čovjek s američke crne liste šef ministru sigurnosti BiH*, 05. 06. 2012, s. 2.

¹⁵ *Dnevni Avaz*, *Neće biti revanšizma!*, 05. 06. 2012, s. 5.

¹⁶ *Dnevni Avaz*, *SDA ne gubi samo vlast, ona ide s političke scene!*, 21. 06. 2012, s. 5.

¹⁷ *Dnevni Avaz*, *Prodali su državu radi interesa pet porodica!*, 08. 06. 2012, s. 4.

SBB-a Radončić u intervjuu *Dnevnom avazu* insistira da „SDA ne može da se ponaša kao bošnjački Gadafi ili Mubarak.“¹⁸ Tri dana kasnije u jednom televizijskom nastupu, iz kojeg su ključne izjave prenesene u novinskom članku, poziv koji je upućen SDA, dobija konture indirektno prijetnje nasiljem: „Ja vam tvrdim da, ukoliko SDA sama ne ode iz vlasti za mjesec-dva dana, narod će uzeti štange i otjerati ih.“ *Dnevni avaz* se nije ogradio od te izjave, nego ju je izvukao kao naslov teksta¹⁹. Samo par dana kasnije u tekstu u rubrici „Analiza“ sama novina se bavila ovom temom sa skoro identičnom argumentacijom. Tako se u članku, odnosno, već u podnaslovu, etiketirala nova koalicija SDP-SBB kao „svojevrsna društvena revolucija“. U tekstu se konstatovalo da su „u pitanju (...) isti sindromi kakvi su imali diktatori poput Muamera Gadafija u Libiji (...) ili Hosnija Mubaraka u Egiptu. (...) Na kraju ih je obojicu njihov narod oružjem i motkama otjerao s vlasti – Gadafija u smrt, a Mubaraka na doživotnu robiju.“²⁰

Za razliku od *Dnevnog avaza*, list *Oslobođenje* je pokazivao vidno objektivniji i novinarsko profesionalniji pristup političkoj krizi i međustranačkoj borbi. Prenosile su se izjave stranačkih predstavnika, stranačka saopštenja svih strana. Doduše nije bilo intervjuova stranačkih lidera jedne strane u sukobu, Radončića i Lagumdžije, ali zato je novina objavila objašnjenje za ovakvu neravnotežu u komentaru glavne urednice, da Lagumdžija odbija dati intervju za njen dnevni list.²¹ *Oslobođenje* je već na početku krize nepristrasno analiziralo formalne mogućnosti smjene vlasti. Ono je čitaocima objašnjavalo pravnu kompleksnost ovog procesa, razloge neizvjesnog uspjeha cijelog poduhvata i najavljivalo je potencijalnu dugotrajnost političko-pravne borbe oko promjene vlasti – sve se u daljem razvoju krize pokazalo sasvim tačnim.

No, uz objektivnije izvještavanje i *Oslobođenje* je pokazalo jasno političko opredjeljenje: ono je protiv lidera SBB-a i vlasnika konkurentskog *Dnevnog avaza*, Fahrudina Radončića. Tako se u njemu može uočiti oštra kritiku i pronaći izraz nerazumijevanja SDP-a, posebno njenog predsjednika Lagumdžije. Razlog prevashodno predstavljaju odluke o koaliranju sa Radončićem. Premda su se lična politička opredjeljenja novinara i novine povremeno pojavljivala i u drugim formama novinarskog teksta, ovakvi stavovi su se artikulirali prije svega u odgovarajućim komentarima.

Oslobođenje se sa prvom najavom ulaska SBB-a u vladajuće koalicije intenzivno bavilo navodnim odnosima Radončića sa osumnjičenim za organizirani kriminal, Naserom Keljendijem. Ono je sugeriralo da bi na mjesto novog ministra sigurnosti došao čovjek koji ima veze u organizovanom kriminalu.²² Glavna urednica lista se u jednom od komentara dijelom pozivala na „dobro obavještene izvore“ kako bi utvrdila da „oni koji obojicu dobro poznaju posljednjih dana tvrde da je teško dokučiti ko je kome šef.“²³ U drugom komentaru se na osnovu dugogodišnjeg negativnog odnosa između Lagumdžije i Radončića, odnosno *Dnevnog avaza* zapitala: „šta je spojilo nespojivo? Ko je i kako kumovao ovom Lagumdžijinom paktu s đavolom“²⁴. U jednom tekstu u rubrici „Događaj nedjelje“, format koji predstavlja neku vrstu sedmičnog prikaza političkih događaja, na samom početku krize su se miješali izvještaji i

¹⁸ Dnevni Avaz, *Bošnjaci trebaju preuzeti inicijativu, a ne samo kukati*, 08. 06. 2012, s. 5.

¹⁹ Dnevni Avaz, *Radončić: Ako SDA sama ne ode, narod će uzeti štange i otjerati ih!*, 11. 06. 2012, ss. 2-3.

²⁰ Dnevni Avaz, *Iz gnijezda SDA izlegla se državna bošnjačka mafija*, 15. 06. 2012, s. 4.

²¹ Oslobođenje, *Zlatko, (ne)shvaćeni genije*, 27. 08. 2012, s. 10.

²² Oslobođenje, *Šta je Keljendi Radončiću?*, 04. 06. 2012, s. 2.

²³ Oslobođenje, *SDB koalicija*, 18. 06. 2012, s. 10.

²⁴ Oslobođenje, *Zlatko, (ne)shvaćeni genije*, 27. 08. 2012, s. 10.

mišljenje-interpretacija. U članku koji analizira razloge krize vladajuće šestorke, odnosno političke motive SDP-a, kao jedini izvor se citirao predsjednik SDA Tihčić, a novinar je dodao i svoje mišljenje, kao naizgled objektivnu činjenicu, da je „sad posve jasno i čime će se novi ministar sigurnosti (Radončić) baviti – opstrukcijom istraga protiv sebe.“²⁵

No, *Oslobođenje* za razliku od *Dnevnog avaza*, ostavljalo je i prostor za druga politička mišljenja, na primjer iz pera dugogodišnjeg komentatora Gojka Berića. Tako je ovaj autor na početku krize komentirao da se radi o „klasičnoj borbi za vlast“, o „mentalnom teroru političke elite nad građanima“. On ovdje izjavljuje da principijelno ne žali za odlaskom SDA sa vlasti.²⁶ U drugom komentaru oštro je napadao lidere, kako SDP-a tako i SDA, i obojicu je kritikovao za politički diletantizam – dok Lagumdžiju krivi za „srljanje zemlje u političku i ekonomsku katastrofu“, Tihčića je kritikovao zbog „uvjerenja da samo SDA može odbraniti državu“²⁷.

U eskalaciji međustranačkog konflikta takvo raslojavanje medijskog prostora u Federaciji BiH je vodilo do sve oštrijeg, neposrednog sukobljavanja između medija i optužbi za političku pristrasnost. Tako se *Oslobođenje* u julu 2012, poslije stupanja na ministarsko mjesto, bavilo Radončićevom prodajom *Dnevnog avaza* i njegovom razvedenom suprugom. List je prikazivao prodaju kao lažni manevar koji ima za cilj formalno izbjegavanje konflikta interesa²⁸ i napadao je *Dnevni avaz* sa Radončićem u kampanji protiv vlasnika *Oslobođenja* Selimovića i njegove kompanije.²⁹ Sve je navodno motivirano ekonomskim uništavanjem. *Dnevni avaz* je istovremeno tvrdio da je „niskotiražni list“ *Oslobođenje* u financijskim problemima, da ima ogromne porezne dugove, zbog čega im je navodno blokiran žiro račun³⁰ i optuživao je novinu da radi za SDA³¹ pri čemu je nazivao *Oslobođenje* „Tihčićev niskotiražni bilten“.³²

3.2. Slučaj I: Pozivanje na vitalni interes (Vijeće ministara BiH, Tuzlanski kanton)

Poslije raskida koalicije šestorke, tj. saradnje između SDP-a i SDA, te potpisivanja koalicijskog sporazuma između SDP-a i SBB-a, nova koalicija na državnom nivou je krenula u smjenu članova Vijeća ministara BiH iz SDA – ministra sigurnosti Sadika Ahmetovića, ministra odbrane Muhameda Ibrahimovića i zamjenika ministra finansija i trezora Fuada Kasumovića. Predstavnički dom Parlamenta BiH, 5. jula 2012. godine je većinom glasova podržao odluku predsjedavajućeg Vijeća ministara BiH, Vjekoslava Bevande o smjeni ovih funkcionera. Sjednica Doma naroda je bila zakazana za 19. juli 2012. kako bi se potvrdila odluka koja bi odmah nakon toga stupila na snagu.

Oslobođenje je dosta neutralno izvještavalo o najavi moguće SDA-blokade parlamenta kako bi se spriječilo donošenje odluke o smjeni njihovih ministara i doministra u Vijeću ministara BiH. Tako je prenijelo najavu potpredsjednika stranke, Šemsudina Mehmedovića da će SDA na sjednici Doma naroda iskoristiti „sve zakonske i poslovničke metode kako bi spriječile da se na dnevnom redu nađe odluka o potvrđivanju razrješenja dva ministara i zamjenika ministra“ time

²⁵ Oslobođenje, *Kriza koja će trajati*, 02. 06. 2012, s. 25.

²⁶ Oslobođenje, *Crveno-crni revolucionari*, 14. 06. 2012, s. 10.

²⁷ Oslobođenje, *Federaciju na remont*, 21. 06. 2012, s. 10.

²⁸ Oslobođenje, *Tajna prodaja Avaza*, 22. 09. 2012, s. 24.

²⁹ Oslobođenje, *Avaz je najveća podvala Bošnjacima*, 29. 06. 2012, ss. 12-13.

³⁰ *Dnevni avaz*, *Bakirovi jarani na stubu srama*, 04. 11. 2012, s. 3.

³¹ *Dnevni avaz*, *Borka, Vildana i Duška u službi SDA*, 22. 09. 2012, s. 9.

³² *Dnevni avaz*, *Tihčić priznao da je ljut na strane ambasadore u BiH*, 22. 06. 2012, s. 4.

što će tri delegata stranke „napustiti zasjedanje ako ta tačka dnevnog reda bude na silu uvrštena“ – ovim bi se blokirao dalji rad Doma zbog nedostatka kvoruma.³³ *Dnevni avaz* se, nasuprot tome, u članku koji se bavio istom temom, upustio u ocjenu najavljenog postupka, koristeći unekoliko neprimjeren vokabular: „Kako bi sačuvali svoje fotelje u vlasti, SDA najavljuje da bi čak mogli povući potez koji je patentirao zločinac Radovan Karadžić, kada je s ostalim poslanicima SDS-a uoči same agresije na Bosnu i Hercegovinu napustio tadašnju Skupštinu BiH. Od tada nijedna stranka nije se usudila blokirati rad Parlamenta.“³⁴ Autor teksta pri tom potpuno ignorira činjenicu da su samo godinu i po ranije drugi članovi nove parlamentarne većine, oba HDZ-a, posegli za blokadom formiranja Doma naroda Parlamenta Federacije BiH.

Ipak, SDA se 19. jula 2012. odlučila da drukčije postupi: tri delegata stranke, među njima i predsjednik, blokirali su odluku ulaskom u proceduru zaštite vitalnog interesa bošnjačkog naroda. Predsjedavajući Doma naroda, Dragan Čović, je 25. jula 2012. podnio zahtjev Ustavnom sudu BiH da se utvrdi da li postoji ustavni osnov da se odluka o smjeni proglašuje štetnom po vitalni interes, pošto tročlana komisija Doma nije mogla da postigne saglasnost o ovom zahtjevu.

Oslobođenje je u glavnom članku objavljenom dan poslije održavanja sjednice Doma naroda na objektivnan i izbalansiran način izvještavalo o činjenicama, o pravnom postupku koji slijedi kao i o pozicijama suprotstavljenih političkih aktera u pogledu pravne valjanosti poteza SDA. Tako je prenešeno obrazloženje iz SDA, njihovog poslanika Halida Genjca, da bi „bošnjački narod smjenom samo dva ministra i jednog zamjenika koji su Bošnjaci bili u neravnopravnoj poziciji“ i da bi se time prekršilo zakonsko i ustavno pravo da tokom cijelog mandata Bošnjaci budu zastupljeni u Vijeću ministara kao i ostala dva naroda (...). Vijeće ministara BiH bi duže vremena bilo bez bošnjačkih ministara jer bi SDS i SNSD blokirali imenovanje novih ministara, uslovljavajući ih drugim imenovanjima“. Genjac je, dalje, obrazložio da se slična situacija desila prilikom smjene ministra sigurnosti iz SDA u Vijeću ministara u prethodnom mandatu „kad je popunjavanje uslovljavano imenovanjima i cijela procedura imenovanja novog ministra trajala je oko pet mjeseci.“ Prenešena su i suprotna mišljenja delegata iz drugih stranaka, posebno mišljenje delegata SDP-a Mehmeda Bradarića koji je osporavao pravnu osnovanost tvrdeći da „se vitalni nacionalni interes ne ugrožava tako što će se u Vijeću ministara nekoliko Bošnjaka zamijeniti sa nekoliko drugih Bošnjaka. Ovo nije monarhija da SDA može vladati koristeći pri tome sve mehanizme koji su im na raspolaganju kako bi ostali u foteljama.“ U članku je citirana rečenica iz stranačkog saopštenja SDP-a kojom se osuđuje postupak SDA kao „svođenje vitalnog interesa Bošnjaka na svoje dvije ministarske fotelje“³⁵. U drugom članku objavljenom dan kasnije *Oslobođenje* je izvijestilo o reakcijama delegata iz Republike Srpske na obrazloženje svojih kolega iz SDA da su oni „tvrdnje uslovljavanjima imenovanja drugim imenovanjima nazvali običnim špekulacijama“³⁶.

Dnevni avaz je u svom glavnom članku objavljenom dan poslije ovih događaja jasno demonstrirao kojoj interpretaciji SDA-ove politike je naklonjen. U tekst pod naslovom „Tihić vrši opstrukciju!“³⁷ najvećim dijelom se u neutralnom stilu objašnjavala pravna procedura koja je pokrenuta. U tom je smislu prenešen prilog iz parlamentarne diskusije delegata Mladena Ivanića.

³³ Oslobođenje, *Delegati blokiraju odluku u Domu naroda*, 27. 06. 2012, s. 7.

³⁴ *Dnevni avaz*, *Od Karadžića do danas niko nije blokirao Parlament, hoće li SDA?*, 05. 07. 2012, s. 2.

³⁵ Oslobođenje, *Pitanje nacionalnog interesa Bošnjaka*, 20. 07. 2012, ss. 2-3.

³⁶ Oslobođenje, *SDP i SBB zapeli na državnom nivou*, 21. 07. 2012, ss. 24-25.

³⁷ *Dnevni avaz*, *Tihić vrši opstrukciju!*, 20. 07. 2012, s. 2.

On je upozorio, da u pravnom tumačenju Ureda visokog predstavnika (OHR) „u Vijeću ministara ne može biti donesena nijedna odluka ukoliko u njoj ne učestvuje barem jedan Bošnjak“. Ovim je osporena pravna argumentacija SDA, budući da bi i poslije smjene njihovih članova u Vijeću ministara ostala još dva člana Bošnjaka. Ali, članak je vizuelno (grafički) istakao pozicije političkih aktera koji su osuđivali akt SDA kao zloupotrebu ustavne kategorije vitalnog interesa. Uz to, *Dnevni avaz* je najviše prostora dao SDP-u tako što je ispod članka objavio i integralno stranačko saopštenje.

Konačno, u samom članku se SDA-ovo obrazloženje postupka, koji je u parlamentu pročitao Halid Genjac, okvalifikovalo kao „špekulacije“ - unošenjem ličnog mišljenja autora teksta. Lično mišljenje je isti autor istakao u komentaru koji je ovaj list objavio na sljedećoj stranici istog izdanja. U uvodu „komentara dana“ pod naslovom „Lažni zaštitnici“³⁸ on tvrdi: „(...) neviđenim analiziranjem vitalnog nacionalnog interesa Sulejman Tihić i SDA u borbi za svoje fotelje zloupotrebili su jedan od najefektivnijih mehanizama zaštite prava konstitutivnih naroda.“

Ustavni sud BiH je, konačno, na sjednici održanoj 24. augusta 2012. donio odluku u samom predmetu. *Dnevni avaz* i *Oslobođenje* su u svojim izdanjima narednog dana u udarnim člancima korektno prenosili odluku Ustavnog suda ističući da: „Izjava Kluba delegata bošnjačkog naroda u Domu naroda Parlamentarne skupštine BiH o destruktivnosti po vitalni interes bošnjačkog naroda u Bosni i Hercegovini ne ispunjava uslove proceduralne ispravnosti Ustava BiH, zato što predložena Odluka o potvrđivanju Odluke predsjedavajućeg Vijeća ministara BiH o smjeni ministra sigurnosti BiH, ministra odbrane BiH te zamjenika ministra finansija i trezora BiH nije destruktivna po vitalni interes bošnjačkog naroda u Bosni i Hercegovini“ kao i naredbu Suda Domu naroda o usvajanju odluke prema proceduri iz člana IV/3 d) Ustava BiH³⁹.

U članku *Dnevnog avaza* pored objavljivanja glavnih elemenata odluke Ustavnog suda autor dodaje da je „na ovaj način deblokirana rekonstrukcija vlasti na državnom nivou, nakon što je SDA svoju borbu za fotelje pokušala sakriti iza interesa cijelog jednog naroda (...) ova odluka Ustavnog suda BiH je poraz takve politike prema pravu i pravdi te udarac nastojanjima SDA da lične kriminalne interese sakrije iza nacionalnih.“ Autor teksta sebe, uz to, postavlja u poziciju Ustavnog suda kad tvrdi da je „već nakon same sjednice Doma naroda bilo jasno da smjene ministra iz SDA nemaju nikakve veze s vitalnim nacionalnim interesom Bošnjaka“.⁴⁰ Na istoj stranici *Dnevni avaz* koristi cijeli članak kako bi prenio reakciju člana SDA Šemsudina Mehmedovića na odluku suda. Ovo je predstavljalo rijedak slučaj tokom cijele političke krize. Avaz ga je citirao riječima da je „odluka Ustavnog suda BiH očekivana“⁴¹. No, „komentator dana“ u istom broju upravo taj citat koristi kao krunski dokaz za tvrdnju da je SDA zloupotrebila zaštitni ustavni mehanizam⁴². SDP je isti dan u stranačkom saopštenju preuzela ovakvu argumentaciju koju je, opet, *Dnevni avaz* u cjelini objavio narednog dana i utvrdio da je „Mehmedovićevo iskreno priznanje da je odluka Ustavnog suda BiH da ne prihvati apelaciju delegata SDA očekivana“ i da ona „govori koliko SDA poštuje institucije zakonodavne i sudske

³⁸ *Dnevni avaz*, *Lažni zaštitnici*, 20. 07. 2012, s. 3.

³⁹ Odluka Ustavnog Suda BiH u predmetu br. U 12/12, 24. 08. 2012, [http://www.ccbh.-ba/bos/odluke/povuci_html.php?pid=438616](http://www.ccbh.ba/bos/odluke/povuci_html.php?pid=438616) (očitanje 05. 08. 2013).

⁴⁰ *Dnevni avaz*, *Smjena Ahmetovića, Ibrahimovića i Kasumovića nije štetna po Bošnjake*, 25. 08. 2012, s. 2.

⁴¹ *Dnevni avaz*, *SDA se nada da će im SNSD spasiti ministre*, 25. 08. 2012, s. 2.

⁴² *Dnevni avaz*, *Šamar kao vitalni interes*, 25. 08. 2012, s. 3.

vlasti, ali i institut vitalnog nacionalnog interesa koji su zloupotrebili u dnevno-političke svrhe⁴³. Novinar je u spomenutom komentaru dodatno reinterpreterao odluku Ustavnog suda tvrdeći da su „sudije najviše pravosudne instance u Bosni i Hercegovini, naime, održale lekciju iz prava i pravičnosti toj političkoj stranci i njenim delegatima u Domu naroda, poručujući im da se s ovom institucijom i Ustavom BiH niko ne može poigravati“.

Bez obzira na činjenicu da u pogledu ustavno propisane uloge Ustavni sud nikome ne drži lekcije, odluka Ustavnog suda ne sadrži nikakvu kritiku postupanja delegata SDA. Naprotiv, Sud je konstatirao da se „suština razloga iz izjave (tri delegata iz SDA) o destruktivnosti odnosi na navodnu mogućnost dugog funkcioniranja Vijeća ministara bez učešća predstavnika bošnjačkog naroda“. „(...) uzimajući to u obzir, Ustavni sud smatra da predmetni zahtjev i izjava o destruktivnosti sadrže razloge zbog kojih podnosioci izjave smatraju da je predložena odluka o potvrđivanju destruktivna po vitalni interes bošnjačkog naroda. Stoga, Ustavni sud smatra da je i ovaj uvjet dopustivosti predmetnog zahtjeva zadovoljen.“ Sud je odbacio argumentaciju o destruktivnosti po vitalni nacionalni interes na osnovu tumačenja Zakona o Vijeću ministara iz 2007. putem OHR-a, da je uslov za održavanje sjednice Vijeća ministara „prisustvo najmanje jednog člana iz svakog konstitutivnog naroda“ – ovo je ispunjeno i poslije smjena ministara iz SDA.

Za razliku od *Dnevnog avaza*, *Oslobođenje* je u svom članku⁴⁴ neutralnije izvještavalo o odluci Ustavnog suda i o pozadini pravnog postupka. Isto tako, ono je izbalansirano prenosilo reakcije iz SDA i SDP-a. Pri tome je *Oslobođenje* objavljivalo reakcije iz SDA koje se nisu podudarale sa onim iz *Dnevnog avaza*. Tako npr. zaključak da je odluka suda „šturo komentarisana iz SDA: ova stranka priznaje da je nezadovoljna odlukom Suda, jer njeni čelnici kažu da misle drugačije: Naravno, poštovat ćemo odluku Ustavnog suda, mada smatramo da je to presedan koji je putokaz i za druge moguće smjene.“ No i *Oslobođenje* je pokazalo određenu dozu pristrasnosti u izvještavanju o odluci Suda koja nije išla u korist SDA. Dok je u podnaslovu članka kao i u samom tekstu u cjelini prevladavao objektivni pristup, sa naslovom i nadnaslovom članka, list je na svojevrsan način odvlačio pažnju od duktusa sudske odluke: „Nakon jučerašnje odluke Ustavnog suda BiH SNSD (i) zvanično zatražio Lagumdžijinu smjenu“. Naslov i nadnaslov su isticani na naslovnoj stranici novine, i to na centralnom mjestu. Ovim je list pokušavao da odvuče pažnju na predmet zadnjeg dijela članka. Taj dio se bavio aktuelnom krizom između partnera u novoj koalicijskoj većini, SDP-a i SNSD-a, u kontekstu koji se upravo sugerije, naime, da unatoč odluci Ustavnog suda, zbog mogućeg razlaza nove koalicije, ipak neće doći do smjene ministara iz SDA.

Zanimljivo je analizirati izvještavanje o drugom slučaju povlačenja pitanja vitalnog interesa sa izmijenjenim ulogama glavnih političkih aktera – u Tuzlanskom kantonu. U pokušaju SDP-a da istisne SDA iz koalicija na svim nivoima u Federaciji BiH, SDP je u toku juna 2012. uspijevao da u Skupštini kantona smijeni ministre iz SDA i da formira novu vladajuću koaliciju zajedno sa SBB-om i sa nekoliko manjih stranaka i nezavisnih kandidata. Međutim, početkom 2013. ova koalicija je dospjela u krizu i izgubila je većinu u Skupštini kantona. Početkom marta 2013. SDA je uspjela formirati novu skupštinsku većinu koja je 13. marta 2013. izglasala nepovjerenje aktuelnoj vladi. *Oslobođenje* je objektivno izvještavalo sa sjednice kantonalne skupštine ističući

⁴³ Dnevni avaz, *Saopštenje SDP: Mehmedović priznao da je SDA zloupotrebila Ustavni sud BiH*, 26. 08. 2012, s. 2.

⁴⁴ *Oslobođenje*, *Nakon jučerašnje odluke Ustavnog suda BiH SNSD (i) zvanično zatražio Lagumdžijinu smjenu*, 25. 08. 2012, ss. 2-3.

da je „Klub Hrvata u Skupštini Tuzlanskog kantona pokrenuo proceduru zaštite vitalnog nacionalnog interesa“ čime je odluka o smjeni vlade odgođena do odluke Ustavnog suda Federacije BiH. U tekstu je citiran jedini kantonalni delegat iz HDZ-a, Mijo Kresić, koji je pristupio novoj koaliciji riječima da „uopšte nije postojala potreba da se u ovom slučaju povlači pitanje vitalnog nacionalnog interesa Hrvata. Ovo je volja dijela Kluba koji dolaze iz SDP-a i mislim da na taj način nije dobro da se zloupotrebljava pitanje vitalnog nacionalnog interesa.“⁴⁵ *Oslobođenje* je u nešto kasnije objavljenom članku prenijelo dijelove saopštenja SDA u kojem se optužuje SDP za licemjerstvo kad ih napada zbog navodne zloupotrebe mehanizama za zaštitu vitalnog nacionalnog interesa. SDA je upozorila da su „u Tuzlanskom kantonu poslanici SDP-a, zajedno s koalicionim partnerom SBB-om, radili to isto – dakle, potezali vitalni nacionalni interes kako bi zaustavili smjenu kantonalne vlade koju čine njihovi kadrovi“, te u daljem tekstu pita „po čemu je to vitalni nacionalni interes za koji se zalažu SDP i SBB vitalniji i nacionalniji od onoga koji im zasmetao“ na strani SDA.⁴⁶ *Oslobođenje* nije ni u ovom niti u nekom drugom članku prenijelo reakciju SDP-a.

Dnevni avaz je u svom izvještavanju o događajima u Tuzlanskom kantonu pokazao potpuno drugačiji pristup od onog u slučaju smjene članova Vijeća ministara iz SDA. Dan poslije održavanja sjednice kantonalne skupštine list je objavio vrlo kratku vijest o izglasavanju nepovjerenja aktuelnoj vladi i informisao je da se smjena „ipak odgađa, jer je Klub Hrvata u Skupštini Tuzlanskog kantona, pokretanjem pitanja vitalnog nacionalnog interesa, to zaustavio na neodređeno vrijeme, odnosno do konačne odluke Ustavnog suda Federacije BiH“.⁴⁷ Par dana prije sjednice kantonalne skupštine *Dnevni avaz* je prenio integralno saopštenje SDP-a Tuzlanskog kantona o kojem se ističe da su: „politički gubitnici općih izbora 2010. pokrenuli inicijativu za rušenje legalnih organa vlasti Tuzlanskog kantona. Pokretač ove drske, nelogične i besmislene inicijative za smjenu Vlade Tuzlanskog kantona je SDA“. Kantonalna SDA u daljem tekstu uvjerava građane „da će poduzeti sve moguće i po Ustavu, zakonima i Poslovniku Skupštine Tuzlanskog kantona raspoložive mjere da se spriječi planirano pučističko preuzimanje vlasti“, i obavještava javnost da će se „u interesu svih naroda i građana, radi sprečavanja neustavnog rušenja postojeće vlasti, pozvati na institut zaštite vitalnog nacionalnog interesa koji je legitiman i predviđen Ustavom i poslovníkom Skupštine Tuzlanskog kantona.“⁴⁸ Ni ovo saopštenje kao ni kasnija realizacija SDP-ove najave nisu naišli ni na kakav odjek na stranicama *Dnevnog avaza*.

Na kraju, ni martovsko pokretanje vitalnog interesa, niti identično ponavljanje skupštinskog scenarija mjesec dana kasnije nije doživjelo sudski epilog pošto su SDP-kantoni u nastavku međustranačke borbe uspijevali vratiti skupštinsku većinu.

⁴⁵ Oslobođenje, *O smjeni vlade odlučuje Ustavni sud*, 14. 03. 2012, s. 2.

⁴⁶ Oslobođenje, *Četvorka zbraja, Nikšić piše žalopojke*, 16. 03. 2013, s. 22. V. i original saopštenja: <http://sda.ba/home/sdp-i-zlatko-lagumdžija-su-krivi-za-ovako-stanje> (očitanje 10. 07. 2013).

⁴⁷ *Dnevni avaz*, *Izglasana smjena, čeka se Sud*, 14. 03. 2013, s. 8.

⁴⁸ *Dnevni avaz*, *Saopštenje SDP-a Tuzlanskog kantona: Zakonom ćemo spriječiti SDA da pučistički preuzme vlast*, 10. 03. 2013, s. 4.

3.3. Slučaj II: Smjena predsjedavajućeg Predstavničkog doma Parlamenta Federacije BiH

Nova koalicija u Federaciji BiH (SDP, SBB, HDZ, HDZ 1990) tokom juna 2012. krenula je u proces rekonstrukcije federalne vlasti. Prvi potez je bio pokušaj za smjenu vođstva u Predstavničkom domu Parlamenta Federacije BiH, predsjedavajućeg, Denisa Zvizdića (SDA) kao i dopredsjedavajućeg, Stanka Primorca (HSP). Pokušaj je opet završio na Ustavnom sudu. Mediji u Federaciji su ga intenzivno pratili.

Oslobođenje se u jednom članku na neutralan način bavilo počecima rekonstrukcije vlasti. Izvještavalo je da su zastupnici nove koalicije od predsjedavajućeg Zvizdića zatražili održavanje vanredne sjednice Predstavničkog doma, da je Zvizdić objavio zaključak Kolegija Doma prema kojem se sljedeća redovna sjednica doma pomjera sa 26./27. juna na 3./4. jula 2012, te da je zatražena vanredna sjednica koja će biti održana 2. jula 2012. Autor teksta čitaoce informira da su se „šefovi klubova poslanika SDP-a, dva HDZ-a i SBB-a usprotivili pomjeranju termina, nazvavši to kupovinom vremena. Sudeći prema izjavama nove koalicije za očekivati je bilo da se njihovi poslanici pojave 26. juna 2012. i da tad započnu planirane smjene.“⁴⁹ *Dnevni avaz* u tekstu objavljenom istog dana izravno prenosi najave predstavnika nove koalicije o daljnjem postupanju. Autor u uvodu članka koji nosi nadnaslov „Nepropisno pomjeranje sjednice Parlamenta Federacije BiH“ kvalificira namjeru predsjedavajućeg Predstavničkog doma za odgodu redovne sjednice kao „neprihvatljivu i politički potpuno neodgovornu“. On je prenio izjavu Kluba poslanika SBB BiH da „niko nema pravo da odgađa redovne sjednice i time blokira rad Parlamenta“ kao i izjavu istovjetnog sadržaja šefa Kluba poslanika HDZ-a Marinka Čavare. U tekstu se, dalje, citira iz saopštenja kluba SBB-a da je „ovaj čin politička podvala poslanicima legitimno izabranim od naroda (...) zbog toga će poslanici SBB-a ignorirati Zvizdićev čin i pojaviti će se na redovnoj sjednici 26. i 27. juna i kao dio nove vladajuće koalicije (...) legalno smijeniti Zvizdića“⁵⁰. U članku objavljenom 25. juna 2012. *Dnevni avaz* svojim izvještavanjem pokazuje kojoj interpretaciji je naklonjen. Ovdje se iznosi da su „iz SDA već najavili da se njihovi zastupnici neće pojaviti na sutrašnjoj sjednici Predstavničkog doma (...) čime bi ova stranka nastavila s nepriznavanjem institucija Federacije Bosne i Hercegovine“. Na dan održavanje sjednice *Dnevni avaz* objavljuje članak u kojem se isključivo prenosi izjava predstavnika nove koalicije, među njima i tvrdnju Marinka Čavare „da se Zvizdić poziva na nepostojeću odluku Kolegija Parlamenta koja je suprotna Poslovniku Predstavničkog doma.“⁵¹

Dana 26. juna zastupnici nove parlamentarne većine su prema ranijoj najavi zaista održali redovnu sjednicu Predstavničkog doma u odsustva parlamentaraca iz stranaka stare većine kao i iz većina opozicijskih stranaka, smijenili su predsjedavajućeg i dopredsjedavajućeg iz stare koalicije i imenovali tri nova člana Upravnog odbora Radiotelevizije Federacije BiH. Sljedećeg dana, *Oslobođenje* je na izbalansiran način izvještavalo o spornoj sjednici i konstatovalo je da su „za novu većinu sjednica i odluke donesene na njoj [su] legalne, a za druge je sve jučer urađeno nelegalno i stoga će Ustavnom sudu Federacije BiH uputiti zahtjev za ocjenu ustavnosti“. Autor čitaoce informira da je nova većina osporila zaključak Kolegija Doma od 22. juna 2012. o prolongiranju redovne sjednice jer ona „nije u skladu sa Poslovníkom o radu Predstavničkog

⁴⁹ Oslobođenje, *Početak promjene federalne vlasti*, 23. 06. 2012, s. 25.

⁵⁰ *Dnevni avaz*, *Nepropisno pomjeranje sjednice Parlamenta BiH. SBB: Zvizdić ne može izbjeći svoju smjenu*, 23. 06. 2012, s. 3.

⁵¹ *Dnevni avaz*, *Nova koalicija formira parlamentarnu većinu*, 25. 06. 2012, s. 4 i *Danas se biraju novi čelnici Parlamenta FBiH*, 26. 06. 2012, s. 5.

doma, te da na sjednici Kolegija nisu bili šefovi klubova poslanika, već njihovi predstavnici“, čime je Kolegij donio odluku bez propisane većine. U daljem tekstu se bez komentara posreduje informacija da je sjednica počela konstatacijom dopredsjedavajuće iz SDP-a, Mire Grgić da su „nepoznati razlozi nedolaska predsjedavajućeg Zvizdića, nakon čega je ona zatražila pauzu od pola sata do početka sjednice“, iako je iz ranijeg toka sukoba oko održavanja sjednice očigledno da su joj razlozi nedolaska predsjedavajućeg i prisutnima itekako bili poznati. Konačno, u odvojenom okviru autor prenosi i reakcije odsutnih stranaka: šef Kluba poslanika SDA, Ismet Osmanović je insistirao da je „SDP danas sa svojim novim saveznicima grubo prekršio Poslovnik o radu i neformalan skup proglasio sjednicom Predstavničkog doma“. On tvrdi: „Smatramo da se ovim unosi pravna anarhija u pravni sistem Federacije BiH, da su grubo narušeni principi demokratije i Poslovnika.“⁵² Tako su i u članku *Dnevnog avaza* povodom istog događaja prenošene glavne informacije o sjednici. No, autor je prisvojio pravno stajalište nove većine. Tako je tekst otvoren stavom da je „nova parlamentarna većina, poštujući principe demokratije, zakona i Ustava Federacije BiH, smijenila rukovodstvo ovog doma i postavila novo“ i zaključen je tvrdnjom da su „poništene ranije Zvizdićeve odluke o sazivanju vanredne i redovne sjednice ovog doma, jer su donesene suprotno poslovniku.“ Osim što se u članku donosi samo izjava novog predsjedavajućeg, Fehima Škaljića iz SBB-a, autor uskraćuje čitaocu i za mišljenja odsutnih stranaka kao i za informacije o najavi SDA o obraćanju Ustavnom sudu.⁵³

Bosanskohercegovačko izdanje *Večernjeg lista*, novine bliske političkoj opciji koju predstavljaju dva HDZ-a, također prešućuje najavljeno obraćanje Ustavnom sudu. No, ovo glasilo sa malo više iskrenosti konstatuje da je sjednica doma počela sa pola sata kašnjenja „jer se, očekivano, na zasjedanje nije pojavio dosadašnji predsjedatelj Denis Zvizdić“, ali zato prešućuje da je polusatna pauza upriličena zbog navodnog nepoznavanja razloga Zvizdićevog odsustva.⁵⁴ U članku koji se bavi podnesenom apelacijom SDA Ustavnom sudu, objavljen dan kasnije, novinar *Dnevnog avaza* se opet upušta u niz pravnih ocjena koje odgovaraju argumentaciji nove većine. On tako insistira na pravnoj neosnovanosti apelacije pošto su – neimenovani – „pravni eksperti ustvrdili za naš list da se apelacija može odnositi samo na zaštitu ljudskih prava i sloboda, a ne na funkcioniranje sistema vlasti“. Uz to autor tvrdi da „Denis Zvizdić time što je odgodio sjednicu za 3. juli, za takvo što uopšte nije imao uporište u Poslovniku, jer u njemu ne postoji termin odgađanje ili otkazivanja sjednice.“ U podnaslovu autor još tvrdi da je „u Ustavnom sudu nezvanično saznao da apelacija uopće nema osnova, s obzirom da ne stoji njena pravna formulacija“ – informacija koja, kako će kasnija presuda pokazati, nije tačna – tvrdnja se može ocijeniti kao pokušaj medijskog utjecanja na odluku Uavnog suda.⁵⁵

Ustavni sud Federacije BiH je 28. augusta 2012. održao javnu raspravu. U njoj su učestvovali smijenjeni predsjedavajući i dopredsjedavajući kao i predstavnici nove parlamentarne većine. Ustavni sud je nakon održane javne rasprave, donio odluku u kojoj je utvrdio „da je 16. redovna sjednica Predstavničkog doma Parlamenta Federacije BiH od 26. juna 2012. održana u

⁵² Oslobođenje, *Odlučivat će Ustavni sud FBiH*, 27. 06. 2012, ss. 2-3.

⁵³ *Dnevni avaz*, *Fehim Škaljić imenovan na čelo Parlamenta FBiH*, 27. 06. 2012, s. 2.

⁵⁴ *Večernji list* (BH izdanje), *Nova većina traži ostavke Budimira, Kebe u smjene osam ministara*, 26. 06. 2012, <http://www.vecernji.ba/nova-vecina-trazi-ostavke-budimira-kebe-i-smjene-osam-ministara-424186> (očitanje 15. 08. 2013).

⁵⁵ *Dnevni avaz*, *Zvizdić prekršio Poslovnik*, 28. 06. 2012, s. 4.

suprotnosti sa Poslovnikom Predstavničkog doma (...) čime je povrijeđen Ustav Federacije BiH“, te da su sve odluke donesene na spornoj sjednici isto tako suprotno Poslovniku i Ustavu.⁵⁶

Oslobođenje i *Dnevni Avaz* su dan kasnije prenijeli informacije sa Ustavnog suda. U njima se u prvom dijelu prikazuje sama odluka, a u drugom se izvještava sa javne rasprave. *Oslobođenje*, u naslovu članka, unekoliko navijački, ističe izjavu pravnih zastupnika Zvizdića, Stankovića i Nedima Ademovića o „pobjedi pravne države“, ali o svemu ostalom izvještava na neutralan i izbalansiran način. Tako autor prenosi ocjenu zastupnika nove većine, Tome Vidovića, o zahtjevu kao „potpuno neutemeljenom, neargumentiranom, proizvoljno formuliranim“ kao i njegov prijedlog Sudu da odbaci zahtjev zbog „nenadležnosti, budući da se radi o poslovničkoj materiji i odlukama jednog doma kao pojedinačnim pravnim aktima“. Autor iz diskusije izdvaja Vidovićevu insistiranje da zastupnici nove većine 26. juna nisu zvanično bili upoznati sa odlaganjem sjednice, jer je nekima od njih pismena obavijest stigla na kućnu adresu, tek taj dan kad su bili u Sarajevu na sjednici, i piše da se Vidović ipak na kraju „uvjetno složio sa konstatacijom sudije Farisa Vehabovića da su svi bili upoznati sa činjenicom o odlaganju sjednice.“ Autor je iz javne rasprave izdvojio i argumentaciju zastupnika nove većine da je odluka Kolegija Predstavničkog doma o odlaganju sjednice doma sa 26. juna na 3. juli 2012. donesena suprotno Poslovniku jer ispred dvije parlamentarne stranke nisu učestvovali šefovi klubova, nego drugi zastupnici stranaka, i navodi odgovor Denisa Zvizdića da je to ustaljena praksa u kojoj je već jednom učestvovao i jedan od zastupnika nove većine u sudskoj raspravi.⁵⁷

Također i *Dnevni avaz* u svom članku, u naslovu kao i u uvodnom poglavlju, prenosi odluku da je sjednica Predstavničkog doma održana suprotno Poslovniku, da je time povrijeđen Ustav Federacije BiH te da su zato i sve odluke donesene na istoj sjednici suprotne Poslovniku i Ustavu. No, drugi, puno duži dio teksta se bavi javnom raspravom koja je prethodila samoj presudi. Ovdje se na jednostran način prenosi samo pravna argumentacija koju su na sudu iznosili zastupnici nove parlamentarne većine. Citiraju se stavovi da je sastav Kolegija Doma bio suprotan Poslovniku kao i argumentacija da je odluka Kolegija o odgađanju sjednice Predstavničkog doma bila protupravna, jer „Poslovnik ne predviđa mogućnost da Kolegij može odgoditi najavljenju sjednicu“.⁵⁸ Takvim selektivnim pristupom autora čitaoc stječe utisak da je sud donio presudu koja je suprotna onoj iz uvoda istog teksta.

Ustavni sud je uistinu u svojoj presudi⁵⁹ odbacio sve zahtjeve i argumente nove parlamentarne većine: Kao prvo, sud odbacuje prigovor da je zahtjev Zvidića i Primorca neosnovan u odnosu na procesnu valjanost i konstatovao je da su u njemu „detaljno elaborirane ustavne i poslovničke povrede, dovodeći ih u međusobnu vezu pravnom argumentacijom koja zahtjev čini sadržajno podobnim za odlučivanje.“ Kao drugo, sud je odbacio prigovor o nenadležnosti Ustavnog suda i suprotno tome naveo je da je, između ostalog, i nadležan za rješavanje sporova „unutar institucija federalne vlasti“. Kao treće, Sud konstatuje da je prema poslovniku predsjedavajući Predstavničkog doma (jedino) ovlašćen da saziva sjednice Doma ili da ih odloži. Jer, „iako u Poslovniku nije decidno propisan postupak odlaganja sjednice, (tzv. 'pravna praznina'), ovo ne

⁵⁶ Presuda Ustavnog suda Federacije BiH br. U-19/12, http://www.ustavnisudfbih.ba/bs/open_page_nw.php?l=bs&pid=256 (očitanje 05. 08. 2013).

⁵⁷ *Oslobođenje*, *Pobjeda pravne države*, 29. 08. 2012, ss. 2-3.

⁵⁸ *Dnevni Avaz*, *Škaljić se povlači, Zvizdić se vraća na čelo Doma*, 29. 08. 2012, s. 4.

⁵⁹ Presuda Ustavnog suda Federacije BiH br. U-19/12, http://www.ustavnisudfbih.ba/bs/open_page_nw.php?l=bs&pid=256 (očitanje 05. 08. 2013).

upućuje *a priori* na zaključak da odlaganje nije dopušteno.“ U tom kontekstu sud odbacuje i argumentaciju o iregularnosti odluke Kolegija Doma kao irelevantnu, jer se ovo tijelo „u svrhu koordinacije, bavi i pitanjem sazivanja sjednica“ ali je odluku o odgađanju sjednice na spornom sastanku 22. juna 2012. donio predsjedavajući. U vezi pitanja ko je od poslanika nove parlamentarne većine bio ili nije bio obaviješten o odlaganju sjednice Doma od 26. Juna 2012, sud se ograničio na konstataciju da je „nesporno da je određeni broj poslanika imao nedvosmisleno saznanje, jer je o tome raspravljao i Kolegij“ na kojem su učestvovali njihovi šefovi klubova. U tom kontekstu sud je utvrdio i da je otvaranje sporne sjednice Doma poslije polusatne pauze „suprotno stvarnim činjenicama“ zbog toga što „nije poznat razlog nedolaska predsjedavajućeg“ i zbog toga što ona nije održana u skladu Poslovníkom pošto je dopredsjedavajuća Mira Grgić učestvovala na prethodnoj sjednici Kolegija na kojoj se raspravljalo o odlaganju sjednice. Za sud iz svega toga proizilazi „da osporena sjednica nije sazvana u skladu sa poslovničkom procedurom, pa time nije održana u skladu sa istom“, čime je i povrijeđen Ustav Federacije BiH. Zbog toga je „postupanje organa vlasti Federacije BiH suprotno propisanim i usvojenim procedurama, te nesumnjivo poslijedično dovodi i do kršenja Ustava Federacije BiH.“

Samo dva dana nakon presude objavljen je upečatljiv članak na stranicama *Dnevnog avaza*. U njemu se prenosi izvještaj sa konferencije za štampu nelegalno izabranog predsjedavajućeg Predstavničkog doma Škaljića. On je na ovoj konferenciji obavijestio javnost da je provodio presudu Ustavnog suda. Kao jednu od centralnih izjava autor prenosi insistiranje Škaljića na tome „da rukovodstvo koje je izabrala nova parlamentarna većina nije bilo ilegalno, nego da je ono izabrano voljom parlamentarne većine, koja još postoji, naglašavajući da ovdje nije riječ o povredi Ustava Federacije BiH nego procedure“⁶⁰. Riječ je o izjavi koja je očigledno suprotna odluci Suda o kojoj je isti list samo dan ranije pisao. Autor je, međutim, prenosi bez ikakvog komentara.

3.4. Slučaj III: „Ostavka“ dopredsjedavajućeg Vlade Federacije Desnice Radivojevića

Dok je pravni spor povodom smjene predsjedavajućeg Predstavničkog doma Parlamenta Federacije BiH imao epilog u ponavljanju sjednice i, ovaj put, pravno ispravne, smjene vodstva Doma, paralelno se odvijao puno žešći sukob između stare i nove većine oko kontrole nad Vladom Federacije BiH. Na sjednici Vlade od 22. juna 2012. došlo je do otvorenog razlaza između članova iz SDP-a i onih iz stranaka bivših koalicionih partnera oko uloge i statusa dopremijera i ministra prostornog uređenja Desnice Radivojevića (SDA). Inicijativa polovine članova Vlade iz SDP-a za smjenu nadzornih odbora nekolicine javnih preduzeća koju je podržao ministar Radivojević sa ostalim članovima Vlade interpretirana je kao pokušaj SDP-ovog preuzimanja kontrole nad Federacijom BiH, ali i kao dokaz da je Radivojević prešao u SDP. U toku sjednice je stigla obavijest predsjednika Federacije BiH, Živka Budimira, da je prihvatio pismenu ostavku ministra Radivojevića. Radivojević je negirao da je dao ostavku, dok je premijer Nermin Nikšić osporavao pravnu osnovanost Budimirove odluke. Održavanje sjednica Vlade uz prisustvo Radivojevića je nastavljeno, unatoč protestima ministra iz drugih stranaka. Uz to, osigurano je donošenje najavljenih odluka i kao i smjenjivanje u javnim

⁶⁰ Dnevni avaz, *Nova parlamentarna većina u FBiH ostaje*, 30. 08. 2012, s. 4.

preduzećima tako što je SDP sebi obezbijedio većinu glasova članova Vlade preko glasa spornog ministra Radivojevića.

Oslobođenje je o ovom opširno izvještavalo, posebno o pravnim interpretacijama sukobljenih strana. Pri tome je na relativno izbalansiran način prenosilo sva stajališta. Tako je u članku objavljenom dan nakon sjednice prenešeno da su premijer Nikšić i smijenjeni ministar Radivojević tokom pauze zasjedanja Vlade uputili pismo predsjedniku Federacije BiH u kojem premijer obavještava predsjednika da ministar nije podnio ostavku i moli Budimira da: „hitno preispitate svoju odluku, provjerite kod gospodina Radivojevića da li je podnio ostavku, te nakon toga postupate u skladu sa Ustavom i zakonom“. Radivojević u citiranom pismu poručuje predsjedniku: „Zakonom o organizaciji organa uprave Federacije BiH izričito je propisano da 'ministar podnosi ostavku ako smatra da nije u mogućnosti da uspješno vrši povjerena ovlaštenja i obaveze, odnosno da ne može preuzeti odgovornost za njihovo vršenje'. Ovom prilikom Vas obavještavam da sam u mogućnosti uspješno vršiti Ustavom i zakonom povjerena ovlaštenja i obaveze, odnosno da mogu preuzeti odgovornost za njihovo vršenje, te da nije bilo osnova, ni pravnog, ni moralnog za donošenje odluke o prestanku funkcije na koju sam imenovan, jer moja ostavka ne postoji“.⁶¹ List je u istom izdanju, na osnovu tumačenja Ureda Vlade za zakonodavstvo, prenio i objašnjenje članova stranaka bivših koalicionih partnera SDP-a, da „se odluka (predsjednika o smjeni Radivojevića) mora poštivati jer je stupila na snagu današnjim danom“. Pošto premijer nije prihvatio isključenje ministra Radivojevića sa budućih sjednica, ostali ministri su je napustili uz obrazloženje da smatraju da odluke donesene poslije nisu pravno valjane jer su donesene bez potrebnog kvoruma.⁶²

Oslobođenje je u izvještajima nakon sjednice prenijelo izjavu Ureda predsjednika, da je kod njih bio stigao „pismeni zahtjev Desnice Radivojevića za razrješenje“ kao i izjava samog ministra da je „ostavka koja je došla do predsjednika Federacije BiH Budimira falsifikat i tako nešto nikad nisam potpisao“. List prenosi saopštenje SDA u kojem stranka insistira da „ostavka Radivojevića apsolutno stoji i on je lično potpisao, a predsjednik usvojio u skladu sa ustavnim ovlastima i zakonima“, zatim, da to „što se na sjednici Vlade dešavalo nakon prihvatanja ostavke ministra Radivojevića“ predstavlja „uvod u suspendiranje Ustava, zakona, važećih procedura i uspostava pravne anarhije“. Isto tako objavljeno je saopštenje SDP-a u kojem se tvrdi da je „neustavni pokušaj predsjednika Federacije BiH da smjeni dopremijera i ministra izveden po nalogu predsjednika SDA, Sulejmana Tihića“ kao i da ta stranka „nakon što je pokušala izazvati krizu u zemlji čini sve da je uvede u vanredno stanje rušeći čak i poredak.“ *Oslobođenje* citira predsjednika SDP-a Lagumdžiju da „nije sporno da ministra može razriješiti predsjednik Federacije BiH, ali Ustav Federacije BiH je jasan – to se može uraditi samo na osnovu prijedloga premijera. Dakle, Desnica Radivojević nije podnio ostavku, a premijer nije takvo nešto pokrenuo i apsolutno ne postoji niti jedan ustavni osnov po kojem je gospodin Budimir mogao razriješiti Radivojevića“. *Oslobođenje* još objavljuje pravno tumačenje visokog predstavnika međunarodne zajednice kojim potvrđuje stav Ureda za zakonodavstvo da je „odluka predsjednika pravna

⁶¹ Oslobođenje, *Budimir prihvatio ostavku Desnice Radivojevića*, 23. 06. 2012, ss. 2-3.

⁶² Oslobođenje, *SDP ostao sam u vladi*, 23. 06. 2012, s. 2.

činjenica (...) njegovo obnašanje ministarske funkcije je okončano i ostaje na snazi sve dok sud ili predsjednik ne odluče drugačije.“⁶³

Za razliku od svojih vijesti i izvještaja, *Oslobođenje* u komentarima iz pera više novinara demonstrira jasno opredjeljenje za stranu u sporu koja zastupa SDA i druge stranke iz bivše koalicije i problematizira pravna tumačenja samo druge strane (SDP-a; Radivojevića). Dok novinari napadaju SDP-ovo ignoriranje odluke predsjednika Federacije o smjeni Radivojevića, oni ništa problematično ne vide u tzv. bjanko ostavci. Tako se glavna urednica lista u jednom komentaru najviše bavila tvrdnjama i glasinama da nova koalicijska većina pokušava da potkupljuje zastupnike i ministre ne bi li se oni njima priključili, dok za navodnu ostavku Radivojevića piše da se radi „o političkom običaju ovdašnjih partijskih vrhova da svoje mandate zaštite (...) u tu svrhu je Radivojević potpisao 'izjavu u stranci'“. Kako dalje objašnjava, „riječ je o tzv. kovertiranoj ostavci, kakve imaju čak i Sjedinjene Američke Države u kojima je red i običajno pravo da svi ambasadori, odmah nakon preuzimanja dužnosti predsjednika SAD-a, u Bijelu kuću pošalju svoje ostavke. Te tako stave mandate na raspolaganje.“⁶⁴ Ovakva argumentacija je krajnje problematična, iz dva razloga: prvo, radi se o specifičnoj američkoj praksi političkog izbora ambasadora od strane predsjednika koji se ne može uspoređivati sa postsocijalističkom praksom bjanko ostavke; drugo, prešućuje se da je u Evropi takva praksa davno delegitimisana, te da je, na primjer, Srbija za parlamentarne izbore u maju 2012. ukinula raniju zakonsku mogućnost bjanko ostavke, i to zbog višegodišnjeg pritiska Evropske unije koja je svoj stav potkrepila mišljenjem Venecijanske komisije.⁶⁵

Dnevni avaz se također intenzivno bavio slučajem Radivojević, ali sa drugačijim novinarskim pristupom. Novinar je u članku koji izvještava sa sporne sjednice Vlade Federacije BiH prenosio isključivo pravna i politička stajališta SDP-a i Radivojevića, pri čemu ih je većim dijelom prezentirao, ne u vidu citata, nego kao sopstvenu analizu, mišljenje. Tako je utvrđeno da su „čelnik SDA Sulejman Tihić i predsjednik Federacije BiH Živko Budimir jučer pokušali izvršiti udar na Vladu Federacije BiH (...) služeći se, u jednom demokratskom društvu, nezapamćenom podvalom“. U nastavku autor tvrdi da je „Budimir potpisao ovu ostavku, čime je svjesno prekršio Ustav Federacije BiH“. Na kraju je konstatovano da su „iz kuhinje SDA jučer konstantno pristizale podvale i bljutovine na račun Radivojevića (...) i svjesno je plasirana informacija da su Ured za zakonodavstvo i sekretar Federalne vlade potvrdili da je odluka predsjednika Federacije BiH o Radivojevićevoj ostavci validna, što nije tačno.“⁶⁶ *Dnevni avaz* se u daljem izvještavanju narednih dana u potpunosti koncentrirao na aspekt bjanko ostavke i opširno je prenosio izjave Radivojevića koji je insistirao na tome „da se radi o fotomontaži te da je potpis na ostavci skeniran sa ostavke koju sam dao u SDA kada sam izabran za ministra u Vladi Federacije BiH.“ Ipak, za razliku od *Oslobođenja*, *Dnevni avaz* se bavi fenomenom sa stručnog, pravnog aspekta i to na relativno objektivnan način. Tako je u jednom članku citirano više pravnih stručnjaka, od kojih je jedan mišljenja da „mandat nije stranački, nego ministrov“, dok drugi, sekretar Ministarstva pravde BiH izjavljuje „da je moguće da se radi o „kovertiranim

⁶³ V. članke objavljene u *Oslobođenju*: SDA o optužbama SDP-a, 24. 06. 2012, s. 3; Budimir optužen za neustavno djelovanje, 24. 06. 2012, s. 2; Ostavka je falsifikat, 26. 06. 2012, s. 2; Radivojević nije ministar dok Sud ne kaže drugačije, 29. 06. 2012, s. 3.

⁶⁴ Oslobođenje, *Koliko košta ministar*, 25. 06. 2012, s. 10.

⁶⁵ V. Izvještaj o napretku za Srbiju Evropske komisije iz 2012, http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2012/package/sr_rapport_2012_en.pdf (očitanje 30. 08. 2013).

⁶⁶ *Dnevni avaz*, *Neuspjao udar Tihića i Budimira na Vladu*, 23. 06. 2012, s. 2.

ostavkama“, za koje je teško reći jesu li nezakonite ili nisu“. ⁶⁷ Uz to, list je u više članaka informisao o tome da je praksa bjanko ostavki unutar Evropske unije nepoznata, odnosno neprihvatljiva. ⁶⁸ Također je i *Večernji list* u svom izvještavanju upozoravao da je „u sličnim situacijama koji su zabilježeni u regiji Venecijanska komisija (je) iznijela vrlo odlučan stav o neprihvatljivosti bjanko ostavki.“ ⁶⁹

Pred Ustavnim sudom Federacije BiH je krajem augusta održano prvo javno ročište uz učešće svih aktera kao i njihovih zastupnika. O tome su izvještavali i *Oslobođenje* i *Dnevni avaz* sa različitim naglaskom i različitim izborom izvoda iz same rasprave.

Oslobođenje je najvećim dijelom neutralno prenosilo sporne tačke o toku i sadržaju postupka od 22. juna, 2012, onako kako su problem prezentirale suprotstavljene strane. Tako su objavljene kontradiktorne izjave Desnice Radivojevića na jednoj, i predsjednika Budimira, odnosno predstavnika SDA, na drugoj strani o njihovim razgovorima vođenim tokom 22. juna, odnosno, o tome da li je ministar usmeno pristao na ostavku ili nije. Autor je prenio priznanje Desnice Radivojevića pred Sudom, a ono se razlikuje od ranije iznesenih tvrdnji, da je potpisao bjanko ostavku. Ovdje je to objasnio sudijama činjenicom da je kasnije saznao da postoji izjava (sekretara kadrovske komisije SDA) gospodina Begića „da je odnio moju potpisanu ostavku, koju ja ne sporim i koja jeste bila u stranci kao izraz lojalnosti“. Istovremeno je prenešena i tvrdnja jednog od pravnih zastupnika premijera Nikšića da se radilo o „krivotvorenoj ostavci“. Autor teksta je još informirao da je Ustavni sud utvrdio da se odluku predsjednika Federacije BiH o prihvatanju ostavke ministra Radivojevića treba poštovati do konačne ostavke suda. ⁷⁰

Za razliku od ovog, *Dnevni avaz* svoje čitaoce u izvještaju o ročištu uopšte nije informisao da je Budimirova odluka do daljnjeg pravno važeća. Isto tako nije prenešeno priznanje Radivojevića, da se u slučaju bjanko ostavki ipak ne radi o fotomontaži kako je ranije tvrdio. Autor članka se zato upustio u ocjenu uvjerljivosti izjava stranaka u sporu koje su išle u korist Radivojevića i SDP-a. Tako je konstatirao da je premijer „Nikšić iznosio jasnije i preciznije argumente“ od predstavnika SDA, dok za nastup predsjednika SDA Tihića u sudu naveo da je „zbog nedostatka argumenata, bio primoran da okoliša“ i da je predsjednik Federacije BiH Budimir „neuvjerljivo odgovorio“. ⁷¹

Ustavni sud Federacije BiH je 9. oktobra 2012. donio odluku o sporu između predsjednika Federacije BiH Budimira na jednoj, i premijera Nikšića i dopremijera Radivojevića, na drugoj strani. Sud je odbacio argumente premijera Nikšića da predsjednik nije imao ustavno ovlaštenje da prihvati ostavku ministra i utvrdio je da je „predsjednik Federacije Bosne i Hercegovine nadležan da donese odluku o podnesenoj ostavci ministra u Vladi Federacije BiH, bez prethodnog prijedloga premijera Federacije Bosne i Hercegovine.“ Dalje, utvrđeno je da dopis koji je označen kao „ostavka“ i dat političkoj stranci „ne može proizvoditi pravno dejstvo u organima vlasti u Federaciji BiH“. Pri tom je Sud argumentirao da je ostavka izraz lične volje nosioca javne funkcije u trenutku davanja ostavke i konstatovao je „da je slobodan mandat jedan od osnovnih principa demokratije i pripadnosti evropskim principima i vrijednostima na kojima

⁶⁷ Dnevni avaz, *Trnka: Ostavka je lični čin, treba vidjeti je li ovo podvala*, 23. 06. 2012, s. 4.

⁶⁸ Dnevni avaz, *Kovetirane ostavke neprihvatljive za EU!*, 25. 08. 2012, s. 5.

⁶⁹ Večernji list (BH izdanje), *Za EU neprihvatljiv pojam bjanko ostavki ministara*, 12. 09. 2012, <http://www.vecernji.ba/za-eu-neprihvatljiv-pojam-bjanko-ostavki-ministara-452091> (očitanje 15. 08. 2013).

⁷⁰ Oslobođenje, *Radivojevićev ostavka važi do odluke Suda*, 30. 08. 2012, ss. 2-3.

⁷¹ Dnevni avaz, *Nevidena svađa na Ustavnom sudu FBiH*, 30. 08. 2012, ss. 2-3.

se zasniva demokratska i pravna država.“ Ustavni sud je zato ostavio ministru Radivojeviću mogućnost da podnese zahtjev za rješavanje spora pred Ustavnim sudom i ostavio je predsjedniku Federacije BiH mogućnost da „preispita Odluku o prihvatanju ostavke federalnog ministra.“⁷²

Oslobođenje je neutralno izvještavalo o značenju odluke. Odgovarajući članak je prenio glavne elemente iz presude i već je u naslovu objasnio da Radivojević time nije vraćen na mjesto ministra, ali da ima mogućnost ponovnog obraćanja sudu.⁷³ Uz to je informirao da predsjednik Budimir neće promijeniti svoju raniju odluku o ostavci i da će čekati eventualnu odluku Suda kao i da će Radivojević predati novi zahtjev Ustavnom sudu Federacije BiH. *Dnevni avaz* je u svom izvještaju o odluci Ustavnog suda iznio dvije tvrdnje koje ne odgovaraju duktusu same odluke. Tako je list na naslovnoj stranici istakao da „Ustavni sud vraća Radivojevića u vladu“. U samom članku autor je utvrdio da je sud „naložio Budimiru da preispita svoju odluku, što, faktički znači da je poništi“.⁷⁴ Međutim, u samoj presudi se nigdje predsjedniku Federacije BiH nije „naložilo“ da preispita svoju odluku, niti se sugeriralo da rezultat takvog eventualnog preispitivanja nužno moraju biti poništenje same odluke. *Večernji list* je također u ocjenjivanju posljedica odluke Ustavnog suda Federacije BiH pratio put argumentacije *Dnevnog avaza* i u svom tekstu je utvrdio „da će se Radivojević skoro izvjesno vratiti na ministarsko mjesto, a pitanje je samo hoće li se to dogoditi tako što će Budimir poništiti svoju odluku ili će Radivojević morati podnijeti poseban zahtjev Ustavnom sudu“.⁷⁵ Da takva pravna neminovnost ipak ne postoji pokazao je dalji tok spora: na osnovu zahtjeva Desnice Radivojevića Ustavni sud Federacije BiH je 27. novembra 2012. Održao javnu raspravu. Dva dana kasnije predsjednica Suda je obavijestila medije da sud nije mogao riješiti spor jer nije postojala potrebna većina među sudijama za donošenje odluke. Na blokadu Ustavnog suda, pa time i planirane rekonstrukcije federalne vlade koja je trebala uključiti ulazak dva HDZ-a *Večernji list* je reagirao napadom na Ustavni sud. U članku sa naslovom „Vlast u Federaciji BiH u krizi“ autor kvalificira priopćenje predsjednice Ustavnog suda o nedonošenju odluke kao „pranje ruku“, a u nastavku je, bez ikakvih dokaza ili navođenja izvora, utvrdio: „ranije se iz stranačkih kuloara SDA otvoreno najavljivalo da Ustavni sud ne može donijeti nikakvu odluku u korist SDP-a ili nove parlamentarne većine jer ova stranka kontrolira dvoje od šestoro sudaca. Prema nekim špekulacijama, čak se četvoro sudaca u pogledu izbora između Budimira i Desnice, opredijelilo za predsjednika Federacije BiH, a dvoje za razriješenog ministra. Tako je Federacija BiH zbog ovakve polupolitičke orijentacije Ustavnog suda (...) dovedena do potpunog apsurd.“⁷⁶

Spor oko pravne osnovanosti „ostavke“ ministra Radivojevića na kraju je ostao bez svog sudskog epiloga, jer je predsjednik Federacije BiH Živko Budimir krajem decembra 2012. povukao svoju raniju odluku o prihvatanju ostavke. Javnost je poslije pola godine političkog i pravnog sukoba ostala uskraćena za objašnjenje pozadine ovakvog, iznenadnog „rješenja“. Obje novine, *Oslobođenje* i *Dnevni avaz*, su bez komentara prenijele objašnjenje iz saopštenja Ureda

⁷² Presuda Ustavnog suda Federacije BiH br. U-20/12, http://www.ustavnisudfbih.ba/bs/open-page_nw.php?l=bs&pid=257 (očitanje 10. 2013).

⁷³ *Oslobođenje*, *Ministar nije, može ponovo na sud*, 10. 10. 2012, s. 2.

⁷⁴ *Dnevni avaz*, *Ustavni sud FBiH odbacio bjanko ostavku Radivojevića*, 10. 10. 2012, s. 2.

⁷⁵ *Večernji list* (BH izdanje), *Konačno donijeta odluka u slučaju Radivojevića*, 10. 10. 2012, <http://www.vecernji.ba/konacno-donijeta-odluka-u-slucaju-radivojevic-462350> (očitanje 10. 2013).

⁷⁶ *Večernji list* (BH izdanje), *Vlast u FBiH u paralizi*, 30. 11. 2012, <http://www.vecernji.ba/vlast-u-fbih-u-paralizi-481370> (očitanje 15. 08. 2013).

predsjednika da je Budimir donio odluku na osnovu pisane zamolbe Radivojevića upućenoj njemu, u kojoj ministar „po prvi put nije negirao da je u razgovoru s kadrovima SDA ponudio aktiviranje ostavke na funkciju ministra prostornog uređenja“.⁷⁷ Ni jedna od te dvije novine nije objavila nikakvu izjavu Radivojevića vezanu za ovu tvrdnju, ali *Dnevni avaz* je prenio medijsku izjavu vraćenog ministra da nisu tačne glasine da su ga kupile neke stranačke stare skupštinske većine, te da se nije vratio u SDA niti da je prišao nekoj od partnerskih stranaka SDA u Federaciji BiH.⁷⁸ Zanimljivo je da nijedna od novina u svojim izvještajima o tom preokretu nije istakla kako bi se ispostavilo da je Radivojević lagao pred Ustavnim sudom Federacije BiH za slučaj tačne informacije o naknadnom priznanju da je, ipak, 22. juna 2012. usmeno pristao na ostavku. Takođe nisu izvještavale ni da li je neki od pravosudnih organa pokrenuo istragu o tom slučaju.

3.5. Slučaj IV: Pokretanje smjene predsjednika i potpredsjednika Federacije BiH

S obzirom na to da su SDA i druge stranke bivše koalicijske platforme odbili da dobrovoljno izađu iz federalne vlade, zbog postupanja predsjednika Federacije Bosne i Hercegovine u slučaju Radivojevića kao i zbog odbijanja predsjednika da udovolji zahtjevu premijera Federacije Bosne i Hercegovine za smjenom ministara iz stare većine, SDP se sa svojim novim partnerima jula 2012. odlučio za drugačiji pristup. Pokrenuo je parlamentarnu inicijativu za pokretanje zahtjeva pred Ustavnim sudom Federacije BiH za smjenu predsjednika Budimira i potpredsjednika iz SDA, Mirsada Kebe (iz inicijative je isključen drugi potpredsjednik iz SDP, Svetozar Pudarić).

Oslobođenje se već na početku političke krize bavilo takvom mogućnošću. Ilustrativan je tekst u kojem se objašnjavalo da je za pokretanje postupka opoziva potrebno „osigurati dvije trećine potpisa podrške zastupnika u Predstavničkom (66) odnosno Domu naroda (39) Parlamenta Federacije BiH“ te da se poslije „o takvom postupku mora očitovati Ustavni sud Federacije BiH, koji zahtjev može prihvatiti samo ako su, u ovom slučaju, Budimir i Kebo napravili povredu Ustava Federacije BiH, što je teško dokazati.“⁷⁹ Na vanrednoj sjednici Doma naroda Parlamenta Federacije BiH koja je održana 3. jula 2012. delegati su na inicijativu iz HDZ-a većinom glasova pozvali predsjednika i potpredsjednika da podnesu ostavke. Istovremeno je dio delegata potpisao peticiju za smjenu Budimira i Kebe, za koju je *Dnevni avaz* tvrdio da nosi potpise 39 delegata⁸⁰, što bi bila dvotrećinska većina, dok *Oslobođenje* u svom izvještaju sa sjednice Doma naroda uopšte nije izvještavalo o toj inicijativi.⁸¹

Sukob suprotstavljenih političkih strana o zakonski propisanoj proceduri krenuo je sa najavom nove parlamentarne većine da će na narednoj sjednici Doma naroda, planiranoj za 20. jula 2012, pokrenuti glasanje o zahtjevu Ustavnom sudu za opoziv predsjednika i potpredsjednika. Mediji su o ovom izvještavali različito. *Dnevni avaz* je sa konferencije za medije premijera i ministra pravde Federacije BiH (oba iz SDP-a) izvještavao o insistiranju da „jedan od domova Parlamenta, u ovom slučaju dvotrećinska većina u Domu naroda, može podnijeti zahtjev

⁷⁷ Oslobođenje, *Budimir poništio odluku o smjeni*, 27. 12. 2012, s. 2; *Dnevni Avaz*, *Radivojević se vraća u vladu*, 27. 12. 2012, s. 2.

⁷⁸ *Dnevni avaz*, *Ne pripadam nijednoj stranci*, 28. 12. 2012, s. 3.

⁷⁹ Oslobođenje, *Kako do obećane većine?*, 09. 06. 2012, ss. 2-3.

⁸⁰ *Dnevni avaz*, *Dostavljeno 39 potpisa za smjenu Budimira i Kebe*, 04. 07. 2012, s. 2.

⁸¹ Oslobođenje, *Radoje Vidović umjesto Karoline Pavlović*, 04. 07. 2012, ss. 2-3.

Ustavnom sudu za smjenu predsjednika Federacije BiH, a u skladu s odredbama Zakona o postupanju pred Ustavnim sudom Federacije BiH⁸². *Oslobođenje* je uoči najavljene sjednice prenijelo najavu predsjedavajućeg Doma naroda Federacije BiH „da ulazimo u drugu proceduru koju predviđaju Ustav i zakon o postupku pred Ustavnim sudom koji omogućava da se dvotrećinskom većinom jednog doma pokrene ta procedura“, ali u istom članku objavljuje relevantne propise Ustava i zakona koji jasno govore o „zahtjevu dvotrećinske većine glasova svakog doma“⁸³. U istom izdanju je objavljeno pravno tumačenje OHR-a da Ustav Federacije BiH „kaže 'svaki dom', to znači 'oba doma'“ te upozorenje iz Ureda visokog predstavnika da „bi pogrešno tumačenje odredbe Ustava moglo imati dalekosežne posljedice po zakonodavne procedure uopće“⁸⁴. *Večernji list* je u više članaka objavio stavove nove parlamentarne većine bez izjava suprotne političke strane, ali i intervju sa predsjednicom Ustavnog suda Federacije BiH, Katom Senjak, u kome je ona objasnila da „dvije trećine jednog i drugog doma mogu pokrenuti postupak kako je to regulirano Ustavom (...) mogu podnijeti zahtjev za smjenu“⁸⁵.

Sjednica Doma naroda Parlamenta Federacije BiH od 20. jula 2012. je poslije kratkog otvaranja odgođena bez pokretanja inicijative o smjeni. *Oslobođenje* je tim povodom osporavalo zvanično objašnjenje odgađanja. Kao stvarni razlog istican je nedostatak potrebne dvotrećinske većine za smjenu predsjednika i potpredsjednika. Istovremeno je prenešena izjava jednog od zastupnika-potpisnika peticije da je on povukao svoju podršku jer je „način na koji to nova parlamentarna većina radi nezakonit i mimo procedure.“ *Dnevni avaz* je u svom izvještaju sa sjednice ignorisao ovu informaciju.⁸⁶

U nastavku sjednice Doma naroda od 24. jula 2012. nova parlamentarna većina je izglasala odluku o podnošenju zahtjeva za smjenu predsjednika i potpredsjednika Federacije BiH sa samo 36 glasova. *Oslobođenje* je izvijestilo da je poslije glasanja zatraženo tumačenje procedure i Poslovnika od sekretara Doma, Izmira Hadžićevića, koji je pojasnio da je za podnošenje zahtjeva „neophodno da za odluku glasaju dvije trećine delegata“, ali da je predsjedavajući Doma, Vidović, najavio da će „odluka ići ka Ustavnom sudu i tamo će se riješiti sve nedoumice“. *Dnevni avaz* je ovim povodom izbalansirano i neutralno prenosio glavne informacije sa sporne sjednice.⁸⁷ „Nedoumice“ oko poštivanja ustavne i zakonske procedure se ipak na kraju nisu razjasnile: nova parlamentarna većina poslije dugotrajnog upornog insistiranja nikad nije podnijela odgovarajući zahtjev Ustavnom sudu Federacije BiH.

3.6. Slučaj V: Blokada imenovanja sudaca Ustavnog Suda Federacije BiH

Nova parlamentarna većina se početkom 2013. odlučila da pokrene postupak za smjenu kompletne Vlade. Na vanrednoj sjednici Predstavničkog doma Parlamenta Federacije BiH 12. februara 2013. nova većina je izglasala nepovjerenje Vladi. Isto su učinili i većina delegata

⁸² *Dnevni avaz*, *Danas kreće zahtjev za smjenu Budimira*, 17. 07. 2012, s. 2.

⁸³ *Oslobođenje*, *Budimir je najveća prepreka novoj koaliciji*, 19. 07. 2012, s. 3.

⁸⁴ *Oslobođenje*, *OHR: Svakog doma znači oba doma!*, 19. 07. 2012, s. 5.

⁸⁵ *Večernji list* (BH izdanje), *O smjeni predsjednika Federacije odlučuje Ustavni sud FBiH*, 16. 06. 2012, <http://www.vecernji.ba/o-smjeni-predsjednika-federacije-odlucuje-ustavni-sud-fbih-431302>. (očitanje 15. 08. 2013).

⁸⁶ *Oslobođenje*, *Ramazana ili manjak ruku?*, 21. 07. 2012, ss. 2-3; *Dnevni Avaz*, *Sjednica doma prekinuta zbog ramazana*, 21. 07. 2012, s. 4.

⁸⁷ *Oslobođenje*, *Za smjenu Budimira, uprkos Ustavu i proceduri*, 25. 07. 2012, s. 7; *Dnevni Avaz*, *Podržana smjena Budimira*, 25. 07. 2012, s. 4.

Doma naroda na sjednici održanoj tri dana kasnije, no Klub Bošnjaka je blokirao takvu odluku proglašivši je štetnim po vitalni nacionalni interes.⁸⁸ Time je u centar političko-pravnog sukoba kao i medijskog izvještavanja došlo imenovanje tri upražnjena sudijska mjesta na Ustavnom sudu Federacije BiH. Jer, sa pet od predviđenih devet sudija – Ustavni sud Federacije BiH nema osnovu za formiranje Ustavom propisanog sudskog Vijeća za vitalni nacionalni interes. To znači da bi bez popune sudijskih mjesta odluka o smjeni Vlade Federacije BiH bila blokirana u nedogled.

Sredinom februara u štampi je plasirana informacija da su dvojica potpredsjednika Federacije BiH, Pudarić (SDP) i Kebo (koji je početkom mjeseca napustio SDA), usaglasili listu za troje novih sudija iz sva tri konstitutivna naroda: Dragica Dragičević, Mladen Srđić, Šahbaz Džihanović, koji je kao bošnjački kandidat u zadnji čas dospio na spisak umjesto ranije predloženog Izmira Hadžiavdića.⁸⁹ Predsjednik Budimir se 19. februara 2013. saglasio s tim spiskom. U međuvremenu su *Dnevni avaz* i *Oslobođenje* izvještavali o političkom odnosu stranaka prema sudijskim imenovanjima, kao i o odgovornosti za dugogodišnju blokadu tog procesa. Pri tom je *Dnevni avaz* uglavnom iznosio optužbe na račun SDA, dok je prešućivao optužbe na račun nove većine, a *Oslobođenje* je postupalo obrnuto. Dnevne novine su informisale da je bivša predsjednica Federacije iz HDZ, Borjana Krišto, blokirala proces od 2008. godine jer je insistirala na svom, hrvatskom kandidatu mimo procedure Visokog i tužilačkog vijeća BiH; da je u tekućem mandatu potpredsjednik Pudarić blokirao proces imenovanja troje sudija jer je insistirao na stranačkoj kandidatkinji Lidiji Korać. Dalje se prenosila izjava predsjednika SDA Tihica da „nas zabrinjava mogućnost da se pod političku kontrolu i uticaj stavi Ustavni sud Federacije BiH, nakon što je potpredsjednik Federacije BiH gospodin Mirsad Kebo prešao pod okrilje nove parlamentarne većine“. Kao kontrapunkt su isticali stavovi SDP-a u kojem su podsjećali da „Tihić vrijeđa svijest građana kada kaže da SDA neće dopustiti politizaciju Ustavnog suda Federacije BiH, a u Ustavni sud BiH već je instalirao svoja dva člana najužeg rukovodstva stranke, Seadu Palavrić i Mirsada Čemana“, kao i ponavljanje podataka o kandidatu Hadžiavdiću koji je upravo ušao u proceduru po prijedlogu kadrovske komisije SDA.⁹⁰

Unatoč najavljenom davanju saglasnosti predsjednika Budimira, samo dva dana kasnije *Oslobođenje* je prenijelo vijest iz Ureda predsjednika prema kojoj je on zaustavio proceduru imenovanja i nije stavio potpis na dopis kojim bi spisak kandidata trebao biti poslan u Parlament Federacije BiH. Kako se u članku objašnjavalo, Ured predsjednika je 19. februara 2013. primio pisani dokument koji optužuje kandidata Džihanovića za protuzakonitu dodjelu bosanskohercegovačkog državljanstava u okviru djelatnosti konzulata BiH u Minhenu za vrijeme rata, kad je Džihanović obnašao funkciju konzula. U tekstu se citirala reakcija SDA kojom se podsjećalo da je „Državna komisija za naturalizaciju stranih državljana svojevrjemenom Parlamentu BiH dostavila izvještaj na osnovu kojeg je Tužilaštvo BiH otvorilo istragu o dodjeljivanju državljanstava BiH od 1992. do 2005.“ te „da nije nastupio rok zastarjelosti, vjerovatno bi i protiv Džihanovića bila podignuta optužnica.“ Autor članka prenosi još i izjavu

⁸⁸ Oslobođenje, *Federacija bez Vlade, imenovanja preuzeo Parlament*, 13. 02. 2013, ss. 2-3 i *O smjeni vlade odlučuje Ustavni sud FBiH*, 16. 02. 2013, ss. 2-3.

⁸⁹ Oslobođenje, *Usaglašavanje o novoj listi kandidata*, 14. 02. 2013, s. 2.

⁹⁰ Oslobođenje, *Lista sa imenima sudija ide u Dom naroda*, 20. 02. 2013, s. 5 i *Tihić: Nova većina u FBiH provodi nasilje*, 14. 02. 2013, s. 3; *Dnevni Avaz, SDP: Tihić vrijeđa svijest građana*, 18. 02. 2013, s. 4 i *Danas dogovor o listi sudija Ustavnog suda FBiH?*, 18. 02. 2013, s. 5.

federalnog ministra pravde Zorana Mikulića (SDP) da Budimirovo dodatno traženje provjere Džihanovića predstavlja „direktan uticaj na neovisnost pravosuđa i miješanje u rad Visokog sudskog i tužilačkog vijeća BiH koje je izvršilo sve provjere ovog kandidata“.

U jednom komentaru glavna urednica *Oslobođenja* dodaje: „(...) znam i vjerujem da priča o dijeljenju državljanstava kapom i šakom nije nimalo bezazlena“.⁹¹ *Dnevni avaz*, koji je u cijelom slučaju, kao o ekskluzivnoj vijesti, počeo izvještavati već dva dana prije *Oslobođenja*, isticao je da se radi o tajnom planu „paraobavještajne mreže SDA“: da su funkcioneri stranke Asim Sarajlić i Amir Zukić predsjedniku Budimiru „podmetnuli“ pismeni dopis o Džihanoviću, a da se radi o falsifikatu budući da je pismo potpisao čovjek koji je, prema informacijama *Dnevnog avaza*, umro tri dana prije datuma koji se nalazi na navodnom pismu, a kojeg novina i objavljuje. Osim toga, na istom mjestu se tvrdi da Tužilaštvo kantona Sarajeva istražuje slučaj. *Dnevni avaz* je izvještavao i da su Budimirove provjere koje su pokrenute kod Tužilaštva BiH, završile negativno i prenijele su saopštenje SBB-a u kojem „osuđuje još jednu od dugogodišnjih montaža iz vrha SDA“, kao i reakciju SDP-a, u kojoj se tvrdi da su „tihančevci putem svojih urednika i medija pokušali oklevetati kandidata za sudiju Ustavnog suda Šahbaza Džihanovića“.⁹²

Predsjednik Federacije BiH, Živko Budimir je 12. marta 2013. na konferenciji za medije obavijestio javnost da je ipak dao saglasnost na imenovanje troje predloženih kandidata za sudije Ustavnog suda Federacije BiH, uključujući Džihanovića. On je prema izvještaju iz *Oslobođenja* „doveden u poziciju da“ mimo vlastitih uvjerenja „u daljnju proceduru uputi odluku o imenovanju gospodina Džihanovića“, jer su dva potpredsjednika odbili da se imenuje novi kandidat“ i zaključuje da je takva odluka neophodna pošto je „sve vrijeme izložen ne samo medijskom pritisku već i svojevrsnom medijskom linču“.⁹³ Na sjednici Doma naroda Parlamenta Federacije BiH od 21. marta 2013, glasanje o imenovanju predloženih sudija je dovelo do žustre rasprave i završena je imenovanjem samo jednog od tri kandidata – sudije iz reda srpskog naroda Mladena Srdića. Stranka demokratske akcije je realizirala raniju najavu i preko Kluba Bošnjaka blokirala odluku o imenovanju Džihanovića tako što ju je proglasila štetnom po vitalni bošnjački interes.

U članku *Dnevnog avaza* je preuzeto mišljenje nove parlamentarne većine i objašnjeno je da „u prijevodu, ovo znači da je SDA, služeći se zloupotrebama odredaba Ustava i zakona, kako je ocijenila većina delegata Doma naroda, do apsurdna blokirala institucije u Federaciji BiH!“⁹⁴ *Oslobođenje* je u svom članku o samoj sjednici izvještavalo neutralno o raspravi i donesenim odlukama. Zanimljivo, autor *Oslobođenja*, kao i njegov kolega iz *Dnevnog avaza* samo su jednom rečenicom informisali čitaoce o tome da „Dragica Dragičević, kandidatkinja iz reda Hrvata, nije dobila podršku Doma naroda jer je protiv njenog imenovanja bilo 25 delegata“ i samo još dodaje da o ovoj kandidatkinji „nije bilo posebnog izjašnjavanja“ tokom parlamentarne rasprave.⁹⁵ Obje novine ne navode informaciju da je neizbor kandidatkinje rezultat protivljenja dva HDZ-a, dakle, stranaka članica nove parlamentarne većine, iako oni time nose isto toliko

⁹¹ Oslobođenje, *Novi zastoj zbog provjere Džihanovića*, 22. 02. 2013, s. 4 i *Federalne čarolije*, 25. 02. 2013, s. 10.

⁹² *Dnevni avaz*, *Paraobavještajna mreža SDA pakuje sudiji Džihanoviću!*, 20. 02. 2013, s. 3; *SDA prevazišla KGB: Mrtvog čovjeka prijavio Džihanovića!?*, 21. 02. 2013, ss. 2-3; *Vrijeme je da Tihic prekine bezprizornu borbu za fotelje*, 22. 02. 2013, s. 3; *SBB BiH: Nova montaža vrha SDA*, 23. 02. 2013, s. 4; *Propao Budimirov alibi, Ustavni sud još blokiran*, 26. 02. 2013, s. 4.

⁹³ Oslobođenje, *Budimir: Odluka pod pritiskom medija*, 13. 03. 2013, s. 3.

⁹⁴ *Dnevni avaz*, *SDA blokirala FBiH*, 22. 03. 2013, s. 2.

⁹⁵ Oslobođenje, *Ni Džihanović ni Dragica Dragičević*, 22. 03. 2013, s. 2.

odgovornosti za dalju (djelomičnu) blokadu rada Ustavnog suda (kao pokrenute smjene Vlade Federacije BiH).

O rezultatima navodnih istražnih radnji kantonalnog tužilaštva u vezi tvrdnjom o SDA-ovom falsificiranju pisma koje je poslano predsjedniku Federacije BiH, ni jedna od novina kasnije nije informirala javnost.

3.7. Slučaj VI: Prijedlog SDP-SNSD o promjeni režima imenovanja tužioca u Bosni i Hercegovini

U vezi sa novim uspostavljanjem vlasti na svim nivoima predsjednici SDP-a i SNSD-a, Zlatko Lagumdžija i Milorad Dodik su 31. oktobra 2012. potpisali međustranački *Sporazum o programskoj/projektnoj saradnji u zakonodavnoj i izvršnoj vlasti u Bosni i Hercegovini 2012.-2014.* Na osnovu njega je kasnije nastao set od sedam nacrtu zakona koji su upućeni prema Vijeću ministara BiH. Dogovor je doveo do najoštrije političke polemike između stare i nove većine na državnom nivou i na nivou Federacije BiH kao i između medija u Federaciji BiH. Jedan od najspornijih prijedloga se odnosio na pravosudni sistem: predloženo je da se Visokom sudskom i tužilačkom vijeću BiH oduzmu nadležnost za imenovanje tužioca u Bosni i Hercegovini, i da umjesto njega parlamenti od državnog do kantonalnog nivoa – po „uzoru susjednih zemalja“ – imenuju glavne tužioce na istoj razini, odnosno da glavni tužiocu biraju sve ostale tužioce. Nadležnost VSTV-a bi se time reducirala na provođenje konkursa i sastavljanje spiskova kandidata.

Oslobođenje je u narednim sedmicama krenulo u oštru kampanju protiv predloženog rješenja, odnosno, sporazuma kojeg je nazvalo „pravljenje Unije entiteta od BiH“ i „dogovor o razbijanju države i institucije“. Zastupana je teza da se nacrtima i politikom koja ih prati „značajno urušavaju dostignuti demokratski principi u Bosni i Hercegovini.“ List je citirao istovjetnu kritiku opozicionih stranaka, objavio je više intervjuu čelnika SDA u roku od nekoliko dana. U njima se prijedlog o pravosudnom sistemu osuđivao kao pokušaj stavljanja tužilaštva pod političku kontrolu. Prenošena je oštra kritika dijela civilnog društva, iz pravosuđa kao i iz dijela međunarodne zajednice. U izvještajima o prijedlogu o promjeni načina imenovanja tužioca u *Oslobođenju* je nestala granica između vijesti, izvještaja i mišljenja autora. No, sve je istovremeno potkrijepljeno stručnim argumentima i izjavama stručnih autoriteta. Tako je list podsjetio da su nadležnosti VSTV-a ustavna kategorija i rezultat reformskih nastojanja međunarodne zajednice u postratnom periodu. Prenošena je reakcija predsjednice Suda BiH, Meddžide Kreso, da je smiješna ocjena o neskladu bosanskohercegovačke prakse imenovanja tužioca putem VSTV-a sa evropskom praksom kao i njen stav da prijedlog SDP-SNSD-a nije u skladu sa praksom susjednih zemalja. U jednom od brojnijih komentara u *Oslobođenju* autor teksta je naveo kako se VSTV iz protesta protiv prijedloga obratilo pismom komesaru za proširenje Evropske komisije, Štefanu Fueleu i kako se direktor Komisije za Zapadni Balkan s rezervom izjasnio o prijedlogu SDP-SNSD.⁹⁶

⁹⁶ *Oslobođenje*, *Ide se na promjene nadležnosti u državi*, 01. 11. 2012, s. 7; *Dogovor o razbijanju države i institucije*, 02. 11. 2012, ss. 2-3; *Od BiH se pravi Unija entiteta*, 02. 11. 2012, ss. 4-5; *Druže Zlatko, piši novo pismo*, 12. 11. 2012, s. 10.

U *Dnevnom avazu* se branio sporazum kao signal da je za novu koaliciju šestorke „ekonomija prioritet“, prenošene su i reakcije SDP-a i njihovih predstavnika kao i SBB-a. Nakon što je tekst sporazuma nezvaničnim kanalima dospio u javnost, SDP ga je u obliku oglasa s popratnim „objašnjenjem“ objavio na dvije pune stranice *Dnevnog avaza*.⁹⁷ Glavni članak o sporazumu objavljen je dan nakon potpisivanja u dijelu koji se odnosi na pravosuđe. On sadrži šturu vijest da „VSTV treba korigirati u pravcu da konkursnu proceduru za glavne tužioce, njihove zamjenike i tužioce provodi VSTV, ali po uzoru na Hrvatsku, da glavni tužioci budu imenovani od zakonodavnih tijela na prijedlog vlada, a s liste uspješnih kandidata koje bi utvrdio VSTV“. *Dnevni Avaz* je prenio saopštenje SPD-a kojim se opravdava prijedlog kao prilog efikasnijoj borbi protiv korupcije i organiziranog kriminala i prilog za veću odgovornost tužioca, uz zadržavanje njihove neovisnosti. List je citirao, i to je bio jedini predstavnik pravosuđa, izjavu predsjednika VSTV-a Milorada Novkovića (pravnik iz Republike Srpske), koji je u komentaru na prijedlog SDP-SNSD izbjegavao da javno izrazi ono kritično mišljenje koje će kasnije u pismu VSTV-a Evropskoj komisiji potpisati. Kao ostale pravne stručnjake, koji su branili prijedlog o imenovanju tužioca u Bosni i Hercegovini, list ističe ministra pravde Federacije BiH iz SDP-a i pravnicu Lidiju Korać – člana Predsjedništva SDP-a. Prigovorima prijedlogu se u listu davalo prostora jedino u obliku tvrdnji da ih odbacuje suprotna strana. Tako je u objavljenom saopštenju SDP-a stranka osudila pismo VSTV-a poslato u Brisel kao dokaz za „otuđenost te institucije i odsustvo demokratske prakse“. Kritiku koju je iznijela SDA jedan komentator *Dnevnog avaza* je odbacio kao „vrlo agresivno traženje da se ništa ne mijenja u izboru sudija i tužilaca. Kao da nismo na prvom mjestu u Evropi po korupciji.“⁹⁸

4. Zaključak

Kao što se pokazalo iz šest odabranih slučajeva, period krize-prekompozicije vlasti, koja je počela u maju-junu 2012, a čija se najintenzivnija faza završila u martu 2013, nije samo bio označen pomjeranjem oštrog političkog sukoba između aktera u Federaciji BiH na pravni teren, koji je popraćen (zlo)upotrebom pravnih instrumenata i argumentacija, nego i oštrim raslojavanjem medija (ovdje štampanih medija). Time je uveliko određen i njihov odnos prema pravosuđu.

Izveštavanje analiziranih medija, prvenstveno *Dnevnog avaza* i *Oslobođenja*, je sa različitim intenzitetom pratilo stranačko-političke konflikte kao i politizirani pogled na rad pravosudnih institucija, odnosno na pravosudni sistem u cjelini. Metode kojima su se mediji pri tome služili su različite: od selektivnog izvještavanja, selektivnog izbora sagovornika za izjave i razgovore, izbora podobnih „stručnjaka“, miješanja novinarskih stilova u istom tekstu (nametanje mišljenja, uključujući i pravna mišljenja, autora u izvještavanje, čime se lična pravna interpretaciju predstavlja kao objektivna i konačna), do objavljivanja inkriminiranih „činjenica“ čija ispravnost ostaje nerazjašnjena. U sudskim predmetima koje su vodile stranke iz političkog spora koji se pretvorio u sudski spor, isticana su pravna tumačenja koja je Ustavni sud kasnije odbacio. Po pravilu, izostao je odnos prema činjenici da se njihovo pravno tumačenje pokazalo pogrešnim.

⁹⁷ *Dnevni avaz*, 16. 11. 2012, ss. 10-11.

⁹⁸ *Dnevni avaz*, *Ekonomija prioritet, zna se nova šestorka*, 01. 11. 2012, s. 2; *Dogovor SDP-SNSD pretočiti u zakon*, 03. 11. 2012, s. 3; *Reforma za odlučniji obračun s kriminalom*, 03. 11. 2012, s. 4; *It is economy, stupid!*, 03. 11. 2012, s. 5; *Cilj je nezavisnost i veća odgovornost tužilaca*, 04. 11. 2012, s. 2; *Pismo predstavlja otuđenost od prakse*, 11. 11. 2012, s. 5.

Sve to na posredan način potvrđuje početnu tezu o sprezi političkih stranaka i medija u Federaciji BiH. Pitanje je samo, na koji se način ovakav odnos medija prema pravosuđu negativno reflektira na konkretan rad pravosudnih institucija u Bosni i Hercegovini. To pitanje ovdje mora ostati otvoreno. No, iz mnoštva primjera u kojima su mediji iznosili inkriminirajuće tvrdnje, a nije se moglo prepoznati da je to dovelo do ikakvih reakcija pravosudnih organa, može se, makar načelno, zaključiti da i pravosuđe nije bez odgovornosti za činjenicu da je odnos medija i pravosuđe u Bosni i Hercegovini daleko ispod standarda odgovornih medija koji je definisan na osnovu iskustava razvijenih demokratskih društava.

Zusammenfassung

Dem Verhältnis der Medien zur Arbeit der Justiz kommt eine entscheidende Bedeutung für das Funktionieren des Justizwesens bzw. des Rechtsstaats insgesamt in einem demokratischen politischen Gemeinwesen zu. Verschiedene internationale Deklarationen wie die gemeinsame Bordeaux declaration des Consultative Council of European Judges und des Consultative Council of European Prosecutors aus dem Jahr 2009 oder die aus dem Jahr 1994 stammenden Madrid principles on the relationship between the media and judicial independence der bei der UN angelagerten International Commission of Jurists haben die Relevanz dieses Verhältnisses unterstrichen und versucht, internationale Standards zu definieren.

Die vorliegende Arbeit untersucht das Verhältnis der Medien zur Justiz, d.i. die Berichterstattung der Medien über die Justiz bzw. zum Rechtsstaat in weiteren Sinne in der Föderation von Bosnien und Herzegowina - der größeren der beiden sub-staatlichen Entitäten des Staats Bosnien-Herzegowina.

Beleuchtet wird dieses Verhältnis anhand der sich verkomplizierenden politischen und institutionellen Beziehungen nach den allgemeinen Wahlen vom Oktober 2010. In dieser Zeit entwickelt sich ein permanenter politischer Kampf zwischen den parlamentarischen Parteien aus der Föderation um die Regierungs(um)bildung auf allen staatlichen Ebenen (gesamtstaatliche, Föderations- und kantonale Ebene). Dieser Kampf verlagert sich zusehends aus der politischen in die juristische Arena, eine Entwicklung infolgederen es zu einer zunehmenden Politisierung des Verhältnisses der politischen Parteien zu den Institutionen des Rechtsstaats kommt. Der Konflikt erreicht seinen Höhepunkt nach dem Zerfall der sog. Sechser-Koalition auf staatlicher Ebene und dem gleichzeitigem Zerfall der sog. Plattform-Koalition in der Föderation von Bosnien-Herzegowina im Frühjahr 2012. Ich Versuch der Sozialdemokratischen Partei Bosnien-Herzegowinas (SDP) einerseits, ihren bisherigen Partner, die Partei der Demokratischen Aktion (SDA) aus den bestehenden Koalitionen auf allen Ebenen zu drängen und durch einen neuen Partner zu ersetzen, und dem Widerstand der SDA gegen dieses Unterfangen andererseits, bedienen sich beide Seiten unterschiedlicher Interpretationen zur Verfügung stehender rechtlicher Mittel. Diese reichen von der Interpretation der Geschäftsordnungen von Parlamenten und Regierungen, über das Einlegen von Vetos durch die Berufung auf die vermeintlichen Bedrohung sog. „vitaler nationaler Interessen“ bis hin zur Anrufung der Verfassungsgerichte der Föderation bzw. des Staates Bosnien-Herzegowina.

Anhand von sechs ausgewählten case studies aus dem beschriebenen politisch-juristischen Kontext untersucht der Autor mithilfe der Methoden der qualitativer Inhaltsanalyse und der qualitativen Medienanalyse die Berichterstattung von Printmedien aus der Föderation über die Arbeit der Justiz. Neben der allgemeinen Untersuchung der Qualität und Art der Berichterstattung der einzelnen Medien vergleicht er dabei u.a. auch die rechtliche Argumentation der ausgewählten Zeitungen im jeweils konkreten Fall mit der der politischen Konfliktparteien.

Die Untersuchung der ausgewählten Beispiele zeigt, dass die Berichterstattung weitgehend den behandelten parteipolitischen Konflikt sowie die politisch eingefärbte Sicht von Repräsentanten der politischen Parteien und ihrer Vertreter in der Föderation auf die Arbeit der Justizbehörden sowie auf das Rechtssystem im breiteren Sinne widerspiegelt. Damit gelingt es der Studie auf indirekte Weise, die enge Verflechtung von (Partei)Politik und Medien in der Föderation Bosnien-Herzegowinas nachzuweisen. Diese Verflechtung ist zu einem bedeutenden Teil dafür verantwortlich, dass das Verhältnis von Medien und Justiz in der Föderation weit hinter den Standard eines solchen Verhältnisses in entwickelten Demokratien zurückfällt. Es stellt eine nicht unerhebliche Belastung für das Funktionieren des Justizwesens und des Rechtsstaats insgesamt in der Föderation Bosnien-Herzegowinas insgesamt dar.